

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

"Ölkələrimiz arasında dostluq əlaqələri xoş ənənələrə malikdir"

Prezident İlham Əliyev Polşanın yeni seçilmiş Prezidentini təbrik edib

№ 100 (7268)

12 iyun 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

ABŞ artıq sabit ölkə deyil...

Üsyan, etirazlar və iğtişaşlar bu ölkəni ağuşuna alıb

8

Təbrik, yoxsa MANİPULYASIYA RİTORİKASI?

Ailəyə müdaxilə: Harada dayanmaq lazımdır?

Yol mədəniyyətdir, yol inkişafdır!

Bakıda sərnəşin sıxlığını azaltmaq üçün nə etməli?

Paşinyan Qaregini "bitirir" - Putinin də razılığı ilə...

“Ölkələrimiz arasında dostluq əlaqələri xoş ənənələrə malikdir”

Prezident İlham Əliyev Polşanın yeni seçilmiş Prezidentini təbrik edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Polşa Respublikasının yeni seçilmiş Prezidenti Karol Navrotskiyə məktub ünvanlayıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, məktubunda polşalı həmkarını Prezident vəzifəsinə seçilməsi münasibətilə təbrik edən dövlətimizin başçısı qeyd edib: “Azərbaycan ilə Polşa arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələri xoş ənənələrə malikdir. İnənəm ki, xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq ikitərəfli münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsi və qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi yolunda birgə səylər göstərəcəyik”.

“Azərbaycan Avropanın enerji arxitekturasında möhkəm mövqeyə sahibdir”

"Diplomatic World Sweden" saytı "Baku Energy Forum"u barədə məqalə dərc edib

“Moskva Bakının haqlı narahatlığından xəbərdardır” - Mariya Zaxarova

Moskva Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyasının fəaliyyəti ilə bağlı Bakının haqlı narahatlığından xəbərdardır. Bu sözləri Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova keçirdiyi brifinqdə deyib. O qeyd edib ki, həmin missiyanın əməkdaşları qonşu ölkələr barədə məlumat toplayır, lakin bu barədə İrəvana hesabat təqdim etmir və bölgədə vəziyyətin sabitləşməsinə heç bir töhfə vermirlər.

Brifinq zamanı erməni jurnalist tərəfindən Qarabağda azərbaycanlıların guya İkinci Dünya müharibəsi qəhrəmanlarına həsr olunmuş abidələri yenidən sökməsi ilə bağlı məsələ gündəmə gətirilib. Mariya Zaxarova bildirib ki, bu sualın hansı kontekstdə və hansı məqsədlə verildiyini yaxşı anlayır. Rusiya XİN rəsmisi əlavə edib ki, bu kimi ittihamlar daim eyni mənbələrdən gəlir və artıq mümkün olan bütün hədləri aşır. “Xahiş edirəm, belə etməyin. Biz sizinlə çox yaxşı bilirəm ki, niyə və hansı kontekstdə bu mövzunu qaldırırsınız”.

Bununla yanaşı, o xatırladı ki, erməni jurnalistlər və diaspora nümayəndələri digər ölkələrdə ermənişilli sovet əsgərlərinə aid abidələrin dağıdılması və ya təhqir olunması halları ilə bağlı İndiyə qədər heç vaxt açıq şəkildə etiraz etməyiblər, baxmayaraq ki, belə hallar sənədləşdirilib.

Zaxarova təəssüflə qeyd edib ki, müharibədə həlak olanların xatirəsinə münasibət selektiv xarakter daşıyır və bu mövzudan siyasi təzyiqlə kimi istifadə olunur.

“Diplomatic World Sweden” saytında iyunun 2-4-də Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində keçirilən “Baku Energy Forum”un 30 illiyinə həsr olunmuş məqalə dərc olunub. Nəşr Azərbaycanın dağıdılmış postsovet respublikasından Avropanın əsas enerji tərəfdaşına çevrilməsinin təsiri transformasiyasını vurğulayır.

Prezident İlham Əliyevin çıxışının tədbir iştirakçılarında güclü təəssürat yaratdığı qeyd olunur. Dövlət başçısı ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində ölkədəki vəziyyəti “inflasiya 1000 faizə çatırdı, hər yerdə yoxsulluq hökm sürürdü, yüz minlərlə azərbaycanlı etnik təmizləməyə məruz qaldı” sözləri ilə xarakterizə etdiyinə görə, sonrakı transformasiyaların miqyası daha heyretamiz

qədər ölkə ixrac gücünü daha 8 milyard kubmetr artırmağı planlaşdırır.

Eyni zamanda, bərpaolunan enerji sektoru fəal inkişaf edir: 6,5 gigavatlıq yeni mənbələr yaradılır ki, bu da ölkənin ümumi enerjisinin təxminən 35 faizini təşkil edəcək.

Məqalədə Cənub Qaz Dəhlizinə - Xəzər dənizini Avropa bazarları ilə birləşdirən 3500 kilometrlik infrastrukturaya xüsusi diqqət yetirilir. Bu layihə təkcə mühəndislik nailiyyəti deyil, həm də geosiyasi sıçrayış kimi xarakterizə olunur.

Materialda vurğulan ki, Azərbaycan təkcə karbohidrogen tədarükçüsü deyil,

həm də günəş və külək enerjisində fəal investisiya yatırın novatorudur. Xəzər dənizində külək enerjisinin potensialı artıq Finlandiya və Norveçin aparıcı şirkətlərinin marağına səbəb olub. Onların iştirakı humanitar motivlərlə deyil, ölkənin texnoloji və investisiya potensialının tanınması ilə bağlıdır.

Nəşr yekunda qeyd edir ki, Azərbaycan Avropanın enerji arxitekturasında möhkəm mövqeyə sahib olub, sadəcə trendləri izləyən deyil, həm də gündəmi formalaşdırın etibarlı tərəfdaşa çevrilib. Azərbaycanın nümunəsi strateji tefəkkürün, uzaqgörənliyin və davamlı inkişafa sərmayənin bir ölkəni necə dəyişdirə və onun beynəlxalq arenada mövqeyini möhkəmləndirə biləcəyinə dair bir nümunədir.

görünür.

Lakin strateji qərarlar və siyasi iradə sayəsində ölkə böhrandan çıxma bildi və davamlı inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Bu gün Azərbaycan 12 ölkəyə təbii qaz ixrac edir. 2023-cü ildə tədarükün həcmi 25 milyard kubmetr təşkil edib və 2030-cu ilə

Materialda vurğulan ki, Azərbaycan təkcə karbohidrogen tədarükçüsü deyil,

Azərbaycan dövlətini dünya dövlətləri arasında irəli çıxaran, ölkəmizi parçalanmaq təhlükəsindən xilas edən, respublikamızın inkişafına möhkəm zəmin yaradan Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursu nəticəsində, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin sütunlarını möhkəmlətdi, onun dünyaya inteqrasiya olunmasına töhfələrini verdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə ölkəmizdə böyük sıçrayış baş verdi. Həmin tarixə qədər baş verən hadisələr, xalqı, bütövlükdə, uçuruma sürükləyən məqamlar istər ölkə daxilində, istərsə də xaricində onun sütunlarını zəiflətməyə başlamışdı. Belə bir zamanda, xalqın təkidi və istəyi ilə hakimiyyətə gələn, qayıdışı ilə böyük nailiyyətləri Azərbaycan salnaməsinə daxil edən Dahi Öndər Heydər Əliyev Ona etimad göstərənlerin ümidini tez bir zamanda doğrultdu. 15 iyun 1993-cü il tarixində baş verən hadisə - Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanın müstəqil həyatının yeni səhifələrini yazdı. Tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil oldu və dövlətçiliyimizi yox olmaq təhlükəsindən qurtardı. Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikanın müstəqilliyini qorudu, ölkədə tüğyan edən ictimai-siyasi böhranı aradan qaldırdı və inkişafın təməlini qoydu. Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasi və iqtisadi zəmində baş verən gərginliklərə sinə gərdi, ölkəni parçalanmaq təhlükəsindən xilas edərək, müstəqilliyini qoruyub-saxlaya bildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi uzaqqörənliyi və müdriqliyi sayəsində, Azərbaycan ən yeni tariximizin çətin anlarından şərəflə çıxdı. Dahi Şəxsiyyət Heydər Əliyevin siyasi kursu nəticəsində, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin sütunlarını möhkəmlətdi, onun dünyaya inteqrasiya olunmasına töhfələrini verdi.

Milli Məclisin 1993-cü il iyunun 15-də keçirilən iclasındakı çıxışında Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin gələcək inkişaf strategiyasını elan etdi və sonrakı illərdə onu həyata keçirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev milli dövlətçiliyin konsepsiyasını yaratdı. Bütün maneələrə baxmayaraq, ən qısa müddətdə, ölkədə ictimai-siyasi sabitlik bərpa olundu. Mürekkəb siyasi şəraitdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük potensialı Azərbaycanın müstəqilliyinin qarantına çevrildi.

Müstəqil Azərbaycanın Qurucusu Heydər Əliyev ən yeni tariximizin çətin anlarından şərəflə çıxaraq, müstəqilliyimizin gerçəkləşməsində və ictimai-siyasi həyatımızın bütün istiqamətləri üzrə inkişafın təmin edilməsində qarant rolunu oynadı. Qeyd edək ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşması prosesinə təsirini göstərdi. YAP yaranandan, Azərbaycanın siyasi həyatında özünəməxsus rola malik olan təşkilat kimi qəbul edildi. Bunun da əsas səbəbi o idi ki, partiyanın rəhbərliyində Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi Azərbaycan xalqının böyük hörmət və inam bəslədiyi Dahi Şəxsiyyət dayanırdı. YAP Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin qorunub-saxlanılmasında və dövlətçiliyimizin inkişaf etdirilməsində müstəsna xidmətləri olan siyasi təşkilata çevrildi. 1993-cü ilin oktyabr ayının 3-də YAP-ın Sədri Heydər Əliyevin Prezident seçilməsi ilə partiyanın həyatında yeni dövrün əsası qoyuldu.

ÖLKƏMİZDƏ YENİ İQTİSADI MÜHİT, AZAD BAZAR İQTİSADİYYATI FORMALAŞDI

Ölkəmizdə iqtisadi sabitliyin təmin edilməsi və tənəzzülə uğramasının qarşısının alınması, yeni dövrün tələblərinə uyğun tərzdə islahatların həyata keçirilməsi önəmli idi ki, Heydər Əliyev də müdrikcasinə dövrün irəli sürdüüyü bu tələbləri müstəqil Azər-

Müstəqil və qüdrətli Azərbaycanın QURUCUSU

baycan dövlətində ardıcıl şəkildə həyata keçirdi və ölkəmizdə yeni iqtisadi mühit, azad bazar iqtisadiyyatı formalaşdı. Sonrakı dövrlərdə Azərbaycan vətəndaşlarının sosial durumunun yaxşılaşdırılması ilə bərabər, dövlət quruculuğu siyasətinin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq nüfuzunun artırılması istiqamətində addımlar atıldı.

1994-cü ildə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması milli iqtisadi inkişafın təməlini qoydu. Əlbəttə, "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması tarixi hadisə və dönüş nöqtəsi idi. Azərbaycanın "Əsrin Müqaviləsi"ndən başlanan yolu haqqında Ümummilli Lider Heydər Əliyev belə deyib: "1994-cü ildən Azərbaycan dövləti özünün yeni neft strategiyasını həyata keçirir və bu strategiyasının da əsas mənası, əsas prinsipləri Azərbaycanın zəngin təbii sərvətlərindən, o cümlədən, neft və qaz sərvətlərindən Azərbaycan xalqının rifahı naminə daha səmərəli istifadə etməkdən ibarətdir".

"Əsrin Müqaviləsi"nin tərəfdaşı olan ölkələrin, demək olar ki, hər biri dünyada böyük nüfuz və gücə malik ölkə idi. Həmin dövr üçün bu ölkələrin Azərbaycanın tərəfdaşına çevrilmələri təhlükəsizliyimizin təminatına səbəb olan amillərdəndir. Bu müqavilə Azərbaycanın dövlət təhlükəsizliyinin təminatçısına çevrildi. Nəinki regionda, global miqyasda nəhəng neft kəməri olan Bakı-Tbilisi-Ceyhanın əsası qoyuldu. "Əsrin Müqaviləsi" sayəsində Azərbaycana birbaşa investisiyalar qoyuldu və ölkəmiz dünya bazarında iqtisadi müttəfiq kimi tanındı. Bununla yanaşı, Azərbaycan beynəlxalq hüquq müstəvisində iqtisadi maraqlarını və iqtisadi hüquqlarını qorumağa başladı. Qeyd edək ki, son illərdə Azərbaycan əldə etdiyi neft gəlirləri sayəsində özünü donor dövlətə çevirməyi bacarıb.

YENİ GEOİQTİSADI GÜC MƏRKƏZİ MODELİ

Müasir dövrümüzdə Yeni Azərbaycan Partiyası Heydər Əliyev ideyalarına əsaslanır, Heydər Əliyev şəxsiyyətində əks olunan mənəvi gücü cəmiyyətimizə transfer edir. YAP-ın əsas məqsədi Heydər Əliyev ideyalarını yaşatmaq, bu ideyalar əsasında Azərbaycan cəmiyyətini kökləyərək, inkişaf

fın əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirməkdən ibarət olub. Tarixi gedişdə YAP bu misisiyanı layiqincə yerinə yetirib.

Bu gün Azərbaycan sürətlə inkişaf edən ölkəyə çevrilib. Azərbaycan dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında birgə addımlamağı əsas hədəf kimi qarşıya qoyub. Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan siyasi və iqtisadi müstəqilliyini möhkəmləndirib, dövlətçiliyini inkişaf etdirib, demokratik dəyərlərə yiyələnib və özünün liberal prinsiplərə əsaslanan iqtisadi modelini yaradıb. Respublikamız, eyni zamanda, bütün dünyaya nümunə ola biləcək yeni geoiqtisadi güc mərkəzi modelini yaradıb. Azərbaycan qarşdakı onilliyin inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirib. Qarşdakı dövrün layihələri ümidverici və irəliyə baxmaq üçün stimulleridir.

Ümummilli Liderin siyasi zəkasının məhsulu olan qüdrətli Azərbaycan bu gün öz inkişaf tempinə görə, dünyanın lider dövlətləri sırasındadır.

Müasir həyatımızda Azərbaycana marağın artması Ulu Öndər Heydər Əliyevin düzgün müəyyənləşdirdiyi siyasət nəticəsində mümkündür. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyasət Azərbaycanın böyük nailiyyətlər əldə etməsinə səbəb olub. Azərbaycan regionun lider dövlətinə çevrilib, diplomatiya sahəsində uğurlar əldə edilib. 2003-cü ildən etibarən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasəti, məqsədyönlü islahatlar proqramı ölkəmizin bütün sahələrdə yeni nailiyyətlərlə müşahidə olunan sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına səbəb olub. Vaxtı ilə Heydər Əliyevin dediyi, "Gün gələcək Azərbaycan dünyaya günəş kimi boylanacaq" fikri bu gün təsdiqini tapıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusunun işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə zəfər yürüşünə başlaması və qırx dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darıma-dağı edərək qələbə qazanması tariximizə yeni gün olaraq daxil edildi. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, O, ata vəsiyyətini, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ən bö-

yük arzusunun - Qarabağın mənfur düşmənlərdən, işğalçı ermənilərdən azad olunmasını gerçəkləşdirdi. Prezident İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət kursu Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyalarına söykənir və əldə edilən dinamik inkişaf, sarsılmaz ictimai-siyasi sabitlik göstərir ki, müasir müstəqil Azərbaycanın seçdiyi strateji yol milli maraqlara və xalqın ali iradəsinə əsaslanır.

"NƏ QƏDƏR AZƏRBAYCAN VAR, MƏN YAŞAYACAĞAM"

Azərbaycanın bugünkü və gələcək nəsillərinin Ulu Öndər Heydər Əliyevin şərəfli adı, ölməz ruhu qarşısında müqəddəs borcu Onun şah əsəri olan müstəqil Azərbaycan dövlətinin daha da çiçəklənməsi və qüdrətlənməsi, xalqımızın rifahı naminə fədakarlıqla çalışmaq və milli birliyimizə sədaqətlə xidmət göstərməkdir.

Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, Ulu Öndər Heydər Əliyev ölkə həyatının bütün sahələrini əhatə edən misilsiz xidmətləri ilə adını Azərbaycan dövlətinin tarixinə əbədi olaraq həkk etmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları hər bir azərbaycanlı üçün dəyərlidir. Özünün dediyi kimi, "Nə qədər Azərbaycan var, mən yaşayacağam. Mən Azərbaycanda əbədi olacağam. Ona görə ki, müstəqil Azərbaycan dövləti əbədi olacaq".

Əlbəttə ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə sürətli yenidənqurma və bərpa işləri həyata keçirilməkdədir. 30 ilə yaxın dövr ərzində xarabazara çevrilmiş torpaqlarımız bu gün yenidən qurulur və böyük canlanma müşahidə olunmaqdadır. Bu ərazilərdə ermənilər tərəfindən aparılan şümləmə əməliyyatı neçə əsrlik tarixi olan ölkənin yeraltı və yerüstü sərvətlərinə qarşı yeridilən siyasi taktikadır. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan dağıdılmış, talan edilmiş məkanları bərpa edir. Yaşayış üçün, ilk növbədə, infrastruktur layihələri icra edilir. Su, qaz, elektrik təsərrüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər davamlı xarakter alıb.

Zümrüd BAYRAMOVA

“Fransanın məqsədi Ermənistanın NATO üzvü və Qafqazda onun “nəzarətçisi” olmasıdır”

Dmitri Solonnikov: "Ermənistan Qərb "tərəfdaşlarını" getdikcə daha çox Zaqafqaziyaya buraxmaqla Cənubi Qafqazı təhlükəsizlik və parçalanma riski qarşısında qoyur"

Rusiya Müasir Dövlət İnkişafı İnstitutunun direktoru Dmitri Solonnikov "Moskva-Baku" portalına şərhində Ermənistan və Fransa arasında yaxınlaşmanın yeni yüksəlişi və bunun Cənubi Qafqazı nə ilə təhdid etdiyi barədə fikirlərini

bildirib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

-Dmitri Vladimiroviç, Fransa Ermənistanında, üstəlik Ermənistan-Azərbaycan sərhədində Sünük bölgəsində mövqelərini gücləndirməkdə davam edir. Bir neçə gün əvvəl isə orada Fransanın fəxri konsullunun ofisini açıb. Bunu necə şərh edə bilərsiniz?

-Adətən məlum olduğu kimi, səfirlik və konsulluq idarələri başqa dövlətin ərazisində mənsub olduqları ölkənin vətəndaşlarının mənafeyinə xidmət etmək məqsədi daşıyır. Ermənistanın Sünük rayonunda heç vaxt Fransanın heç bir nümayəndəsi olmayıb ki, bu sərhəd rayonunda bütöv bir konsulluq idarəsi açılınsın. Nəticə - bu, o deməkdir ki, konsulluq Fransa vətəndaşlarının Ermənistanı bəzi məsələlərini həll etmək üçün deyil, geosiyasi məqsədlər üçün- Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda Fransanın nüfuzunu gücləndirməkdə davam etmək, burada möhkəmlənmək, öz maraq dairəsini burada müəyyən etmək üçün açılıb.

Sünük bölgəsi Ermənistan və Qərb üçün son dərəcə əhəmiyyətlidir, hətta qətiyyət də müxtəlif qüvvələr üçün bir növ strateji nöqtədir. Gördük ki, İran 2022-ci ildə burada öz baş konsulluğunu açdı, Rusiya da açmaq niyyətindədir, baxmayaraq ki, Ermənistan bu məsələdə açıq-aşkar Moskvanın çarxına çomaq soxur. Yəni Sünük bölgəsi bu gün Zaqafqaziyada müxtəlif geosiyasi qüvvələrin mübarizəsinin əksidir. Bu nümunə bunu açıq şəkildə göstərir.

Burada Ermənistanın, Qərbin, xüsusən

Fransanın istədiyi Zəngəzur dəhlizinin açılmasının qarşısını almaq, Rusiya FSB sərhəddçilərinin ona nəzarət etməsinə imkan verməməkdir. Qərb dünyada, o cümlədən Cənubi Qafqazda mövcud olan bütün nəqliyyat əlaqələrinə nəzarət etmək istəyir, onun mövqeyi ondan ibarətdir ki, dünyada heç nə Qərbin nəzarəti olmadan, onun iştirakı olmadan həll oluna bilməz.

Qərb Zaqafqaziyada sülh yolu ilə nizamlanmanı qarşısına məqsəd qoymur, onlar sadəcə olaraq bu prosesin moderatoru olmaq, daha yaxşısı onu sonsuz qədər asmaq istəyirlər. Onlar barmağını regionun nəbzində saxlamaq, ona nəzarət etmək, regional dövlətlər üçün qərarlar vermək istəyirlər.

Əbəs yerə deyil ki, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin 9-10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatında qeyd olunan Zəngəzur dəhlizi sonda İrəvan tərəfindən öz alternativini ilə əvəz edilir, Ermənistanın Avropa ilə nəqliyyat dəhlizi ideyasını irəli sürən "Dünyanın

kəsişməsi" layihəsi ilə.

Bütün bunların səbəbi var və bu "Dünyanın kəsişməsi" Paşinyanın ideyası deyil. Təbii ki, Qərb strateji layihələrin icrası və nəzarəti baxımından Cənubi Qafqaz, Xəzər regionu ilə çox maraqlandır. Bu başqa bir növ "kolonizasiya" sistemidir.

Və belə olan halda, təbii ki, Ermənistan Qərb "tərəfdaşlarını" getdikcə daha çox Zaqafqaziyaya buraxmaqla Cənubi Qafqazı təhlükəsizlik və parçalanma riski qarşısında qoyur. Amma mən dəfələrlə demişəm ki, Paşinyanı regiona Qərb qüvvələri salıb. O, regionda Qərb strategiyasını həyata keçirmək üçün hakimiyyətə gətirildi. O, bu strategiyanın həyata

keçirilməsi mexanizmidir. Onun hərəkətləri Qərbə tabe olmaqdan başqa bir şey ola bilməz, çünki o, bu layihənin həyata keçirilməsi üçün alət seçilib.

- Fransa Cənubi Qafqazda geosiyasi məqsədlərini həyata keçirməkdə nə qədər irəli gedəcək?

- Paşinyan ona görə qoyulub ki, Ermənistan nəhayət NATO-ya üzv olsun, Avropa Birliyinə müraciət etsin və onun Al-yə daxil olması prosesinə başlasın. Belə ki, Ermənistan nəhayət, Zaqafqaziyada "nəzarətçi"yə çevrilsin. Al missiyası artıq Ermənistan ərazisində, sözün əsl mənasında bütün Ermənistanı yerləşdirilib. Bunlar əslində demək olar ki, eyni NATO bazalarıdır. Təbii ki, heç kim missiyanı Ermənistanı uzaqlaşdırmayacaq. Həmçinin Ermənistan gələcəkdə KTMT-dən çıxacaq. Və tamamilə Qərb yönümlü ölkə olacaq.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

MƏTLƏB
Metlebsalahov@mail.ru

Paşinyan Qaregini "bitirir" - Putinin də razılığı ilə...

Ermənistanında hazırkı hakimiyyət üçün siyasi revanşistlərdən qat-qat təhlükəli sayılan erməni Qriqoryan kilsəsi artıq bitiş dövrünə daxil olur. Hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən kilsəkilərlə kəskin münaqişələr yaşayan, günü bu gün amansız düşməne çevrilən N.Paşinyan, hazırda öndəki əsas maneəni tamamilə "təmizləməkdə" israrlıdır.

Uzun on illiklərdir ki, erməni kilsəsini öz maraqları üçün "qalxana" çevirmiş Katolikos II Qaregin hazırda erməni siyasəti üçün mərkəzi rol halına gəlib. İndi İrəvanda revanşistlərin də, xaricdəki erməni diasporunun və faşist "Daşnakstyun" rəhbərlərinin də tək ümidi bu qoca Qaregindir. Robert Koçaryan və Serj Sarkisyan kimi siyasi tullantılardan əlini üzən güc mərkəzləri, qoca Qaregendən ikielli yapışıblar. Bu gün N.Paşinyana qarşı müharibə elan edən bu qoca kilsə "dindarı" hazırkı erməni hakimiyyətini dəvirmək üçün əllərini çırmalayıb işə girişib. Diqqət edin, daima S.Sarkisyan və R. Koçaryan hakimiyyəti ilə mehriban davranan Qaregin, hazırda aktiv siyasətə qoşularaq N.Paşinyan üçün əsl başağrısına çevrilib. II Qareginin hazırkı hakimiyyəti "sındırmaq" üçün hərəkətə keçməsi o deməkdir ki, Ermənistanında siyasi partlayış çox yaxındadır. Nəzərə alsaq ki, gələcək il bu ölkədə parlament seçkiləri keçiriləcək, o zaman İrəvanda siyasi partlayışlar üçün çox da gözləmək lazım gəlməyəcək.

II Qareginlə bu mübarizə həm də N.Paşinyan üçün də kritik və olum-qalım mənasına çevrilib. Çünki kilsənin hegemonluğuna bəndəlik son qoyacağı təqdirdə N.Paşinyanın uzun illər Ermənistanında hakimiyyətdə qalmaq şansı yaranacaq. Bu, həm də onun düşmənləri üzərində psixoloji və ictimai qələbəsi demək olacaq. Təkcə bir faktı nəzərdən qaçırmamaq olmaz ki, uzun onilliklərdir ki, erməni cəmiyyəti üzərində ideoloji-psixoloji hegemonluğu olan kilsənin bu cür rəzil sonluqla məhv edilməsi N.Paşinyanın erməni düşüncə tərzini üzərindəki təsirini də birə min qat artıracaq. Bütün bu nəticələr isə qarşısındakı seçkilərdə hazırkı hakimiyyət komandasının qələbəsi üçün onurğa sütunu deməkdir.

Amma bunun tam əksi baş verərsə, şəxsən Katolikos II Qaregini məğlub edə bilməyəcəyi təqdirdə N.Paşinyanın hakimiyyəti üçün böyük təhlükə yaranacaq. N.Paşinyanın daha çox Rusiyadan idarə olunduğu deyilən II Qareginin "qələmini sındırmaq" üçün Moskvadan razılıq alıb-almadığı qarşısındakı müddətdə aydın şəkildə ortaya çıxacaq. Lakin erməni baş nazirin təkcə son iki gün ərzindəki hədələyici bəyanatları, xüsusilə II Qareginin bir sıra dəhşətli sirlərini tapıb ortaya çıxarması, onun dini qaydalara görə subay olmalı olduğu halda hansısa qadınla evlilik yaşadığı və övladının olması barədəki faktları erməni cəmiyyətinə ötürməsi o deməkdir ki, N.Paşinyan dini mərkəzdən daha çox agentura ocağına çevrilmiş bu başıbəlalı kilsəni və onun qoca rəhbərini birdəfəlik ictimai həyatdan silməkdə israrlıdır. Erməni baş nazirin son bir ayda dəfələrlə Moskvaya səfər etməsi və çox güman ki, məhz bu məsələyə görə şəxsən Vladimir Putindən "xeyir-dua" alması faktı da onun II Qaregini birdəfəlik "bitirməsi" işində mühüm rol oynayır. Çünki onilliklərdir ki, birbaşa Kremlin daima nəzarətində olan bu mərkəzin N.Paşinyana qurban verilməsi sıradan hadisə sayılmamalıdır. Əgər hər şey N.Paşinyanın istədiyi kimi baş verərsə, o zaman başda S.Sarkisyan və R.Koçaryan olmaqla revanşistlərin tarixi tullantı olmaqdan başqa əlacları qalmayacaq. Təbii ki, əgər bu baş verərsə. Beləliklə, Ermənistan "iki qoçun döyüşünə" şahidlik edəcək. Zaman Ermənistanı hansı tərəfə sürükləyəcək? - bu sualı da elə zamanın özü cavablandıracaq...

Uyaradan tərəfindən təəssüf ki, insan övladına acgözlük kimi bir xüsusiyyət də bəxş olunub. Bəlkə də bəxş olunub ki, əsl insanlığı ortaya çıxarsın; gözü toxlar acgözlərdən fərqlənsin. Və acgözlər sonda dünya malının dünyada qaldığını anlayıb toxgözlərin qazandıqlarına köks ötürsünlər. Onların mənəvi zənginliyinə həsəd etməklə, ömür boyu üst-üstə yığıdıklarının əslində dəyərsiz olduğunu anlasınlar. Bəs belə olan halda nə üçün bəzi insanların gözü acdır? Bilə-bilə ki, sonda hər kəs kimi eyni qayda ilə dünyasını dəyişəcək, bu dünyadan o biri dünyaya heç nə apara bilməyəcək, yenə də acgözdür, yenə də nə isə qazanmağa, mal-dövlətini artırmağa çalışır. Deməli, acgözlük elə bir hissdir ki, həm də insanı sağlam düşünməkdən uzaq edir.

Acgözlük həm də anormalıqdır

Acgözlük əslində həm xəstəlik, həm anormalıq, daha böyük mənada isə bəladır. Nə üçün? Elə adamlar tanıyırsınız ki, dünya malından doymur ki, doymur. Sanki bir xəstəliyə tutulubmuş kimi mal-dövlət yığır, hər an bunu bir az da artırmağa çalışır, həm də yığıdığını elə qoruyur ki, amandır, birdən üstündən bir qəpik o yan-bu yan ola bilər. Belə insanlarda acgözlükdən yaranan ikinci bir xüsusiyyət-simiclik də vardır. Yiğir, lakin xərclemir. Ailəsində hə-

yat yoldaşı, uşaqları nəyəsə ehtiyac duyur, lakin baxmayaraq ki, onu qarşılaya bilər, lakin edə bilmir. Çünki evin kişisi simicdir, mal-dövlətinin çox olmasına baxmayaraq bir qəpik belə xərclemək istəmir.

Acgözlük həm də anormalıqdır. Çünki insan pul yığılmalıdır, mal-dövlət toplamalıdır kimi normal olmayan bir istəyə malik olur. Yeni, sağlam şəkildə düşünə bilmədiyi üçün anormaldır. Hər şeyin özünün olmasını arzulayır, buna can atır. Və topladığını qorumaq üçün canından keçməyə hazırdır. Bütün günü əlində olanları orada-burada gizlədir, fikri-zikri qalır yanında ki, birdən kimse tapar, kimse aparar. Beləliklə, anormal və narahət bir həyat yaşayır.

Bütün bunların fonunda isə söyləmək olar ki, acgözlük böyük bir bəladır. Müalicəsi olmayan xəstəlik, çıxışı olmayan yol, qurtuluşu olmayan psixoloji durumdur. Elə bir vəziyyətdir ki, insanı gündən-günə didib-parçalayır, məhv edir. Onda yeni xarakterlər-həsəd, paxıllıq, riyakarlıq, nankorluq kimi xüsusiyyətləri də formalaşdırır.

Hər kəsə olmadığına görə acgözlüyü bir simptom adlandırmaq daha doğru olardı. Bu, bir şəxsə də təzahür edir, bir nəsilə-kökəyə və ya ümumilikdə bir xalqda da. Bunlara ayrı-ayrılıqda nəzər salaş.

Qonşunun var, mənim niyə olmasın?..

Bəzən insan o dərəcədə acgöz olur ki, elə bu səbəbdən də, necə dəyərlər, min ərşin qununun dibinə yuvarlanır. Bu o səbəbdən olur ki,

kiminləsə bəhsəbəhsə düşür. Onda onların özünün də sahib olmasına çalışır. Məsələn, qonşunun 2-3 mərtəbəli evi var, mənim də olsun, maşını var, mənim də olsun, uşağına dəbdəbəli toy etdi, mən nə üçün etməyim? Nəvəsinə kiçik toy etdi, mən də etməliyəm, qızına dəbdəbəli ad günü keçirdi, mən də etməliyəm. Bax bunların hər birini kiməsə həsəd etməklə həyata keçirməyə cəhd edən adam zaman-zaman acgözlüyün qurbanı olur. Borc alır, qaytara bilmir, kredit götürür, ödəyə bilmir. Əlində olanı xərcleyir, ehtiyacdan qurtara bilmir.

Axı sən özünəməxsus evin var, nə üçün imkanların xaricində olanını arzulamalısən. Axı sən maşın almaq imkanında deyilsən, nə üçün kiminləsə bəhs edirsən. Oğluna-qızına dəbdəbəli toy etmək gücün yoxdur, nə üçün bunun üçün özünə problem yaradırsan? Nəvənə kiçik toy etsən də, etməsən də heç bir mənə kəsb etmir, nə üçün bunu hökmən etməlisən? Çünki acgözlüklə həsəd hissi bir-birinə qarışmış bəzi insanları məhvə aparır yola çıxarır. Bu yol uzun və keşməkeşlidir. Bu daşlı-çınqıllı yollarda yıxılıb dizlərindən qan süzənələr görmüşük, lakin qalxıb bir az ağırları keçəndən, yaraları sağalandan sonra eynilə yoluna davam etməyə çalışıb. Nə ağırları, nə də yaraları onun acgözlüyü doyuzdura bilməyib.

Və yaxud da bu yolda digər insanlarla da qarşılaşmışıq. Bəli, onların da gözü acdır, lakin birinci gözüaclərdən fərqli olaraq, bunlar mal-dövləti olanlardır. Lakin o mal-dövlətdən bir qəpik belə xərcleməsini istəməyənlərdir. Onlar bu çətin, daşlı yollarla irəliyə doğru addımlayır. Təbii ki, mal-dövlətlərini artır-artıra, xərclemədən. Yolun başına çatanda ömür də başa çatır, dünya ilə vidalaşırlar, illərlə yiğib mühafizə et-

ACGÖZLÜK: insanın sonu

lidir. Belə ki, bu cür insanlar ancaq insanların pis gününə sevinir, pis gün yaşamaları üçün əlindən gələni edir. Və yaxud da qonşuya, qohuma ziyan vuran, bundan doymayan, "daha nə edim", - deyər düşüncə, gecə-gündüz yol ax-taranlar da var. Eləcə də əxlaqi acgözlüyünə qurban gedən insanlar da var ki, belələri ilə mübarizə aparmaq daha çətindir. Onlar bu xüsusiyyətləri ilə ailələrinə, əxlaqi dəyərlərə xəyanət edir, yaxınlarının böyük cəhdlərinə baxmayaraq bu yoldan çəkənə bilmirlər.

Beləliklə, acgözlük bu xüsusiyyətlərə malik insanların sonunu vaxtından əvvəl getirir. Bir el məsəlində deyildiyi kimi, su səhəngi suda sınınar, bu insanlar da öz əqidə və əməllərinin qurbanı olurlar. Acgözlük kimi cılız hissələr belə insanların içlərini gəmirənlər, onları vaxtından əvvəl məhv edir. Necə ki, qurd ağacın gövdəsini yeməklə onun qurumasına səbəb olur, bu hissələr də onun kimidir. Zaman-zaman insan övladının sonunu hazırlayır.

Acgöz həm də nankordur

Başqa cür düşünmək mümkün deyil: acgöz insan həm də nankor olur. Bunu qonşu ermənilərin simasında o qədər bariz şəkildə görmüşük ki, ona görə belə əminliklə söyləyə bilərik. Bu acgözlər süfrəmizin kənarında qır-qırıntı yeyə-yeyə nələrin iddiasında imişlər, illərdir ki, yaxşı gördük. Sən demə özünü miskin vəziyyətə salan qonşumuz əslində acgöz kimi cılız keyfiyyətə malik imiş. Elə bunun üçün də min bir dona girir və istəyinə çatmaq üçün riyakarlıq edirmiş. Bu riyakarlıqla da acgözlükləri illərlə daha çox meydana çıxırdı. Torpaqlarımızı işğal etdilər, gözləri doymadı. Soydaşlarımızın mal-dövlətini mənimsədilər, evlərinin dam örtüyündən tutmuş qapı-pəncərəsinədək söküb satdılar, gözləri doymadı. O torpaqların yeraltı-yerüstü sərvətlərini xarici bazarlara daşıyaraq valyutaya çevirdilər, yenə gözləri doymadı. Çünki bu xalqın qanında acgözlük var. Bu hissi heç nə ilə azalda bilmirlər. Tarixən bunların acgözlüyü təsdiq də olunub. Digər xalqlar da onların gözlərinin ac olduğunu, heç vaxt doymadığını təsdiqləyib. Və millətlərə onlardan ehtiyatlı olmağı tövsiyə ediblər.

Beləliklə, biz erməniləri tanıyandan onların acgözlüyünə bələd olmuşuq. Həmçinin də acgözlükdən doğan nankorluqlarına. Onlar süfrəmizin kənarında yedikləri çörəyi də unudular, onlara edilən hörməti də.

İllər, əsrlər sonra da onlar bu xüsusiyyətlərindən əl çəkməyəcək. Ona görə ki, bu cür yaranıblar. Allah-təala onlara belə cılız hissələri verib, "özünü dünyada rəzil-rüsəyət edin", - buyurub. Elə 2020-ci ilin 44 günlük İkinci Vətən müharibəsi başlayarkən də bunların acgözlüyünün şahidi olduq. İşğal etdikləri azmış kimi, yeni torpaq iddiasına düşmüşdülər. Lakin arzuları ürəklərində qaldı. Yeni acgözlüklərin qarşısı, köhnə acgözlük nəticəsində qazanılan əllərindən alındı. Nankorluqları bir daha onunla təsdiq edildi ki, soydaşlarımız yaşayan ərazilərdə daşı daş üstündə qoymamışdılar. Talayıb, sonra da od vurub yandırmış, insanların ev-eşiyini xarabazara çevirmişdilər.

Acgöz olma, sən deyil bu saray...

Bəli, dahi Nizami Gəncəvinin dediyi kimi, ey insan, acgöz olma, sən deyil bu saray. Bu saray dünyadır. Sənə bu dünyaya qonaq gəlmiş, müəyyən vaxt sonra öz əbədi məkanına qayıdacaq varlıqsan. Belə isə bu dünyadan oğurladıqların, mal-dövlət, bir qarış torpaq, digər mənəvi zəifliyinin nümunələri əbədi sənə olacaqmı, düşünürsən? Xeyr, olmayacaq. Onlar bu dünyaya məxsusdur. O dünya ki, əlindən hər şeyi alıb səni haqq dünyasına yola salır. Səninlə o dünyaya gedən isə yalnız insani duyğular, mənəvi zənginliyin olur. Bu dünyada necə yaşamırsansa, neçə-neçə nəsil səni o cür xatırlayır, vəssalam. Bəs belə isə acgöz olmağa dəyərmə? Bunun üçün özünə də, başqalarına da əziyyət verməyə, bu cılız adı daşımağa dəyərmə?..

Mətanət Məmmədova

“Azərbaycanın müasir ordu quruculuğu keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub”

“Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli ordunun təşkili dövlət quruculuğunun mühüm istiqamətlərindən biri olmuşdur. 1918-ci ildə, Osmanlı İmperatorluğunun sarkərdəsi Nuri Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusunun dəstəyi ilə Bakı şəhəri erməni-bolşevik birləşmələrindən azad edilmişdir. Bu hadisə Azərbaycan xalqının dövlət müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəsinin mühüm mərhələlərindən biri kimi tarixə düşmüşdür”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında hərbi ekspert Emin Həsəni deyib.

Onun sözlərinə görə, 1918-ci ilin 15 sentyabrında Bakı şəhərinə daxil olan Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Milli Ordusu, xalqın böyük ruh yüksəkliyi və sevinci ilə qarşılanmışdır: “Lakin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti uzunömürlü ola bilməmiş, 1920-ci ilin 27 aprelində sovetləşdirilmişdir. Buna baxmayaraq, 350 nəfərlik Azərbaycan Milli Ordusu Şimal-Təpə istiqamətində sayca qat-qat üstün olan - təqribən 70.000 nəfərlik bolşevik ordusuna qarşı böyük qəhrəmanlıq göstərmiş, müqavimət göstərərək vətənin müdafiəsində şəhid olmuşdur. Bu hadisə dünya hərbi tarixində misli nadir görülən vətənpərvərlik və fədakarlıq nümunələrindən biri kimi qiymətləndirilir.

Bu tarixi faktlar Azərbaycan hərbi tarixinin və milli müstəqillik uğrunda mübarizəsinin elmi tədqiqi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir və gələcək nəsillərə çatdırılmalı olan mənəvi irsin əsas tərkib hissələrindəndir”. Ekspert bildirib ki, Azərbaycan Ordusunun formalaşması və inkişafı mürəkkəb tarixi mərhələlərdən keçmişdir: “Müstəqillik dövründə ordu quruculuğunun əsasının qoyulmasında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xüsusi rolu olmuşdur. 1971-ci ildə onun təşəbbüsü ilə Naxçıvan şəhərində Cəmiş Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin yaradılması, gələcəkdə milli zabit kadrlarının hazırlanmasına yönəlmiş strateji addım kimi qiymətləndirilməlidir. Ulu Öndər, gələcəkdə Azərbaycanın müstəqillik qazanacağını və milli orduya ehtiyac yaranacağını dərin uzaqgörənliklə öncədən dərk edərək bu liseyin fəaliyyətini təmin etmişdir.

Cəmiş Naxçıvanski adına Hərbi Li-

sey, təkcə gənclərin orta təhsil alması üçün deyil, həm də onların hərbi biliklərə yiyələnməsi və ordu sıralarında xidmətə hazırlanması baxımından mühüm rol oynamışdır. Bu təhsil ocağı, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin formalaşmasında mühüm kadr bazası kimi çıxış etmişdir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1993-cü ildə ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Azərbaycanda nizami ordu quruculuğu istiqamətində sistemli və ardıcıl tədbirlər həyata keçirmişdir. Könüllü silahlı dəstələr tədricən ləğv edilmiş, vahid komandanlığa tabe olan milli ordu yaradılmış, Hərbi Akademiya təsis olunmuş, hərbi qanunvericilik bazası formalaşdırılmış və Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki təminatı əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirilmişdir.

Bu proseslər Azərbaycan Respublikasının hərbi təhlükəsizliyinin təmin olunmasında, eləcə də peşəkar ordu modelinə keçidin reallaşdırılmasında fundamental əhəmiyyətə malikdir. Ordu quruculuğunda əldə olunan nailiyyətlər müasir dövrdə də davam etdirilərək, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir.

Azərbaycan Respublikasının müasir ordu quruculuğu prosesi keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Bu mərhələ xüsusilə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatlar nəticəsində ordunun maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, müasir hərbi rabitə və idarəetmə sistemlərinin tətbiqi, eləcə də qabaqcıl beynəlxalq standartlara cavab verən hərbi təhsil müəssisələrinin yaradılması ilə xarakterizə olunur.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri bu gün təkcə qardaş Türkiyə ilə deyil, dünyanın müxtəlif ölkələri ilə hərbi-texniki əməkdaşlıq əlaqələri quraraq, yüksək səviyyəli hərbi texnologiyalarla təchiz olunmuşdur. Ordunun silah-sursat təminatı, texniki avadanlıqları və rabitə sistemləri ən müasir tələblərə cavab verir. Bununla yanaşı, hərbi qulluqçuların peşəkar hazırlığı üçün zəruri infrastruktur yaradılmış, müasir təlim mərkəzləri istifadəyə verilmişdir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatlar nəticəsində Azərbaycan Ordusu nizamlı ordudan peşəkar ordu modelinə keçidi uğurla reallaşdırmışdır. Əgər Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən nizami ordunun əsasları qoyulmuşdursa, Prezident İlham Əliyev bu əsasları daha da inkişaf etdirərək peşəkar və döyüş qabiliyyətli ordu modelini formalaşdırmışdır.

Bu ordu, Afrin əməliyyatlarında, 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsində və 2023-cü ilin lokal antiterror tədbirlərində yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirərək, qısa müddətdə düşməne sarsıdıcı zərbələr endirmiş və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında həlledici rol oynamışdır. Müasir döyüş taktikasının və qabaqcıl hərbi texnologiyaların tətbiqi nəticəsində Azərbaycan Ordusu regionun ən güclü və çevik hərbi qüvvələrindən birinə çevrilmişdir. Bu uğurlar ölkənin milli təhlükəsizlik strategiyasının effektivliyini və ordu quruculuğunda məqsədyönlü dövlət siyasətinin uğurla həyata keçirildiyini bir daha sübut edir” - deyərək əlavə edib.

Keyransə Piriyeva

Elcin Bayramli

Qədim mərasimdə müasir düşüncələr

21-ci əsr. Azərbaycan, Bakı şəhəri. Nikah mərasimi. Hərə ürayində bir şey düşünür. Nişanlı oğlan: Görəsən bu hərflər bu qızı nə ağılnan mənə verdilər? Heç araşdırmadılar, elə elçi gedən kimi dedilər verdik getdi. Özü də heç naz-qoz eləmədi, ilk tanışlıqdanca razılıq verdi evlənməmiş. Çox asan oldu bu iş bəxtimdən.

Nişanlı qız: Şükür, axır ki, bunu tələyə salıb ovlaya bildim, heç ruhu da incimədi. İndiyədək neçəsi gəlib gedib, açıqca deyiblər ki səndən ev, ailə olan şey deyil, çıxıb gediblər. Bir yana baxanda da düz deyirlər. Bu axmaq olmasa mənə kim alardı ki.

Qız anası: Bu ələndən bir iş gəlməyən, yelbeyin qızı da özü ağılda birini tapıb sırıya bildikse, o birinə qorxu yoxdu. Bütün oğlanlar ağıllı deyil ha hamı ağıllı qızla evlənə. O qəder axmaq var ki, birini də o biri qıza taparaq inşaallah.

Qız atası: Bədbəxt uşaq, elə sevinir elə bil buna qız yox, qızıl vermişik, nə zibilə düşdüyünü hələ də dərk etmir. Evin tikilsin, bu qız sənə başına nə corablar hörəcə, özün də məəttəl qalacaqsan. Sən bunun anasını tanıdırsan axı. Ona görə də dələrimiz deyib ki, anasına bax qızını al. Amma belə baxanda sən axmaq olmasan bu qızı kime verəcəkdik?

Qızın qardaşı: Bu bambılının sir-sifətinə bax sən Allah, dişlərini ağardır hələ, xəbəri yoxdur nə beləyə düşdüyündən, bu ip-ləmə sənə axırına çıxısın, sən də bax. Biz ailəliklə bunun öhdəsindən gələ bilmədik, sənə təkbəşinə neyləyə bilirsən ay yazıq? Pişiyini divara dırmaşdırar, ağıln başına gələr.

Qızın bacısı: Vallah bu səy taxtabaşı da aldılarsa, mən daha asan gedərəm ərə. İndiki oğlanların başı yoxdu ha. İstəsəm bir belə axmağın da mənə taparam, prosta böyük bacı getməmiş ayıb olardı.

Oğlan anası: Oğluma yaraşan qızdı, tfu-tfu göz dəyməsin, gözəldi, inşaallah ağı da gözəl olar. Düzdür, üzündən gözündən cin yağır, anası da düzəməlli şeyə oxşamır, amma neyləyə, gədə dünyanın gözünü töküüb, gedib yapışıb bundan görə axırımız necə olur.

Oğlan atası: Yazıq uşaq, mənə baxıb gözü çıxan qardaşdan dərs almadı gedib qızın süni gözüne qaşına burnuna, silikonlarına aldanıb alır. Düzdü atası abırlı adama oxşayırsa, amma anası ifritədi elə bil, ona oxşasa uşağın qanı getdi.

Oğlanın qardaşı: Bu uşaq da belə heyf oldu. Qızın üzünə baxanda bilinir ki həyasız şeydi. Ayə, mən səndən böyüyəm, heç fikirləşməmişəm ki niyə evlənmirəm. Görmürsən indiki qızlardan arvad olası deyil? Bir az ağıln olardı heç olmasa. O da yoxdu səndə. Yazıq qardaşım.

Oğlanın bacısı: Hegemon qıza oxşayırsa, bunun ədasına, eqosuna zədə bax, elə bil qardaşım hərif və sadələvhdüse gəlib hamınızın başında turp əkəcək. Ölmüşdü Xankişi. Saçını başını yolub verərəm əlinə ağıln başına gələr.

Nikah məmuru: Görəsən bunlar neçə aya boşanacaq? Son vaxtlar kəsdiyim nikahlar 1 il getmir. Belə baxıram ki, bunlar heç yarım il də çəkməyəcək. Havayı yərə toy, nişan, nikah filan nə qəder xərc tökülər, batıb gedir. Ondansa elə evlənməsələr yaxşıdır. Ara yerdə uşaqlar yetim qalır bu müasir bambılılara görə. Nə isə, Allah özü kömək olsun bu xalqa.

Uşağın aqressivliyi valideynlər üçün ən ağır imtahanlardan biridir. Uşaqlar çox vaxt öz aqressivliklərinin öhdəsindən gələ bilmirlər və böyükdə aqressiv davranışlarına nəzarət onlar üçün problem olaraq qalır. Aqressiya gizli və ya əksinə açıq şəkildə özünü göstərə bilər. Aqressivlik dedikdə, uşağın başqa bir şəxsə, özünə fiziki və ya emosional zərər vurmağa yönəlmiş hərəkətləri başa düşülür. Uşaq heyvanlara və ya maddi əşyalara qarşı da aqressiv ola bilər. Bu məsələ ilə bağlı SİA şəhər sakinlərinin fikirlərini öyrənməyə çalışıb.

Şəhər sakini Nigar Mirzəyeva: "Bunun bir çox səbəbi ola bilər. Lakin düşünürəm ki, ən böyük səbəblərdən biri valideynlərin yeniyyətə övladlarına qarşı çoxlu tələb və iradələrinin olmasıdır. Bu isə yeniyyətlərin aqressiv davranmasına səbəb ola bilər.

Yeniyyətlərdə rast gəlinən problemlərdən biri də ailədaxili münaqişələrdir. Ailədə müəyyən qaydaların pozulması da gərginlik yarada bilər. Məsələn, valideyn övladına evə gəlmə vaxtı kimi konkret bir saat (məsələn, saat 8) qoyur. Lakin yeniyyətə bilərəkdən bir qədər gec gəlir və bu da valideynlə uşaq arasında münaqişəyə səbəb olur.

Yeni ailədə qarşılıqlı empatiya olmadığı, heç kim bir-birini dinləmədiyi üçün bu cür hallar baş verir və nəticədə istər-istəməz stres yaranır. Məncə, bu məsələdə valideynlər də bir qədər maariflənməlidirlər. Onlar anlamalıdırlar ki, bu uşaq da onlar kimi dünyaya bir dəfə gəlir və o da həyatı ilk dəfə yaşayır. Ona görə də valideynlər övladlarını başa düşməyə çalışmalıdırlar."

Şəhər sakini Arzu Bağirova: "Biz bir az fərqliyik. Düşüncələrimiz, hər şeyimiz. Biz tamamilə fərqli insanlarıq. Məsələn, qızım məktəbdə müəllimdir. Məktəbdə danışır, amma yeni gələnlərlə ünsiyyət qurmaq çox çətindir. Mən, məsələn, onları sosial şəbəkələrdə görürəm. Müəllimlər bəzən nədə isə itiham olunurlar. Amma mən heç vaxt onlarla razılaşmıram. Çünki valideynlər yeniyyətmə-

lərlə çox ciddi şəkildə işləməlidirlər. Valideynlər onlara dəstək olurlar, lakin bəzən bu dəstək düzgün olmur və nəticədə intihara aparıb çıxarır.

Məsələn, qonşu deyər ki, mən bu uşağı belə gördüm. Müəllim də deyər ki, bu davranışı gördüm. Cəmiyyət ailə haqqında məlumatlı ola bilər. Amma əgər ailə özü hansısa qanunsuzluğa, məsələn, oğurluğa qarışıbsa, bu zaman uşağın yatağına sadəcə yorğan çəkilir və məsələ ört-basdır edilir. Bu da intihara səbəb ola bilər.

Bir də bu sosial şəbəkələr məsələsi var: TikTok, Instagram, Facebook və s. Məsələn, biz - Sovet dövrünün insanları - daha müasir və sivil yanaşıırıq. Amma bugünkü gənclər "müasirlik" adı altında çox fərqli şeylər görürlər. Halbuki bu, heç də düşündükləri kimi deyil. Biz həmin alətləri daha düzgün istifadə edirik, çünki savadlıyıq. Amma orada, o platformalarda çox təhlükəli məqamlar var.

Yeniyyətlərin aqressivliyi şəhər sakinlərinin gözü ilə

Bugünkü gənclər, yeni hələ özünü tanımağa çalışan yeniyyətlər, bu sosial şəbəkələrdən düzgün istifadə edə bilmirlər. Buna görə ciddi nəzarət olmalıdır. Bu nəzarətin mərkəzində isə ailə dayanmalıdır.

Ailə intiharların qarşısında duran əsas qüvvədir. Ailə cəmiyyətdən fərqlidir. Hər evdə bir uşaq var və o uşaqlar qorunmalıdır. Əgər uşaqlar düzgün tərbiyə olunmasa, qorunmasa, bu cür intihar halları qaçılmaz olacaq. Mənim gördüyüm budur: hər şey ailədən başlayır".

Şəhər sakini Mələhət İsmayılova: "Bu gün bir çox ailələrdə ana və ata uşaqlarına kifayət qədər diqqət yetirmirlər. Uşaqların mənəvi ehtiyacları, daxili dünyası və tələbatları çox zaman nəzərə alınmır və onlar laqeyd qalırlar. Halbuki uşaqlara düzgün tərbiyə verilməsi, onların həm psixoloji, həm də

emosional inkişafı üçün son dərəcə vacibdir. Valideynlər müxtəlif səbəblərlə - işin çoxluğu, maddi qayğılar və ya zamanın tələbləri ilə - məşğul olurlar. Xüsusilə bu dövrdə sosial şəbəkələr valideynlərin vaxtının böyük hissəsini alır. Onlar çox vaxtı telefonda və ya kompüter qarşısında keçirir, nəticədə isə uşaq ailə daxilində diqqətdən kənar qalır. Diqqətsizlik və qayğısızlıq uşaqların özlərini dəyersiz hiss etmələrinə səbəb olur. Bu da zamanla onların davranışlarında aqressiya, özgüvənsizlik və hətta cəmiyyətə qarşı yadlaşma kimi problemlərə yol açır.

Buna görə də valideynlər övladlarının yalnız fiziki deyil, eyni zamanda mənəvi ehtiyaclarını da qarşılamağa çalışmalıdırlar. Onlarla vaxt keçirmək, dinləmək, hiss və fikirlərinə dəyər vermək, bir sözlə, uşaqların yanında olmaq lazımdır. Sevgi və qayğı ilə böyüyən uşaq sağlam düşüncəli, xoşbəxt və cəmiyyət üçün faydalı bir fərd olar".

Şəhər sakini Sevinc İbrahimova: "Hər şey təhsilin və mədəniyyətin üzərində qurulur və biz deməliyə ki, burada yalnız müəllimlər və ya tam şəkildə valideynlər günahkardır demək düzgün olmaz. Mənə elə gəlir ki, bu məsələləri dövlət qurumları ciddi nəzarətə götürməlidirlər. Elm və Təhsil Nazirliyi, Mədəniyyət Nazirliyi dövlət səviyyəsində tədbirlər həyata keçirməlidirlər.

Məsələn, "Xarı Bülbül" Festivalı, Şuşada keçirilən müxtəlif tədbirlər - bunlar, necə deyim, çox vacibdir. Dünyaya öz mədəniyyətimizi tanıtmaya üçün bu cür fəaliyyətlər zəruridir. Gənclərimizin tərbiyəsi, yeniyyətlərimizin təhsili və mədəni inkişafı üçün, onların mədəni tərbiyəsi üçün bölgələrdə geniş işlər görülməlidir.

Mədəniyyət Nazirliyi və Təhsil Nazirliyinin regionlarda idarə orqanları mövcuddur. Həmin idarə orqanları planlı şəkildə məktəblərlə, təhsil müəssisələri ilə, mədəniyyət müəssisələri və musiqi məktəbləri ilə birgə işləməlidirlər.

Bildiyiniz kimi, əhalinin böyük hissəsi Bakı və ətraf ərazilərdə toplaşır. Təkcə Bakıda deyil, onun ətrafında yerləşən şəhərlərdə və qəsəbələrdə də mədəni tədbirlərin sayı artırılmalıdır. Artıq bu yaşayış məntəqələrini "kiçik" adlandırmaq düzgün olmaz - onlar kifayət qədər böyükdür və inkişaf edib. Bu baxımdan həmin ərazilərdə də mədəni maarifləndirmə və tərbiyə işləri gücləndirilməlidir".

Şəhər sakini Xalidə Hüseynova: "Məncə, internetə müəyyən məhdudiyyətlər qoyulmalıdır. Çünki internetdə elə verililşlər və videolar paylaşılır ki, onlar nə uşaqlara, nə

də gənclərə uyğun deyil. Belə videolar gənclərdə maraq oyadır, onları mənfi istiqamətlərə yönəldə bilər. Hətta azyaşlı uşaqlar belə bu cür zərərli məzmunlara baxırlar. Bu isə onların psixoloji və mənəvi inkişafına ciddi təsir göstərir.

Xüsusilə TikTok kimi sosial şəbəkələrdə çoxlu mənasız, tərbiyyəyə zidd və abırsız məzmunlar yayılır. Mən hesab edirəm ki, belə platformalara ciddi nəzarət olunmalı, hətta

zəruri hallarda məhdudlaşdırılmalıdır. Əgər mümkün olsa, bəzi zərərli sosial şəbəkələr, o cümlədən TikTok tamamilə bağlansa, daha yaxşı olar.

TikTok-da elə videolar var ki, baxan hər kəs - istər uşaq, istər böyük - neqativ təsir altında qalır. Mən özüm də bəzən həmin videolara təsadüfən rast gəlmişəm. Açıb baxmışam və dərhal da bağlamışam. Bəzilərinə görə, həqiqətən, dəhşətə gəlirəm. Mən bu sözləri təsadüfi demirəm - vəziyyət doğrudan da acınacaqlıdır.

Bir valideyn və ya cəmiyyətin bir üzvü kimi deyə bilərəm ki, bu cür məzmunlar təkcə fərdi deyil, ümumi mənada cəmiyyətin mənəviyyətinə də ciddi zərər vurur. Ona görə düşünürəm ki, aidiyyəti qurumlar bu sahəyə nəzarəti gücləndirməlidir. Uşaqlarımızı və gənclərimizi bu tip zərərli təsirlərdən qorumaq üçün təcili tədbirlər görülməlidir".

Şəhər sakini Tahirə Baxşıyeva: "Onların mənfi təsirlərə məruz qalmasının əsas səbəblərindən biri telefondur. Uşaqlar daim telefona baxırlar, TikTok və digər sosial şəbəkələrdə vaxt keçirirlər. Bu da onların düşüncə və davranışlarına mənfi təsir göstərir.

İkinci övladım baxanda isə daha çox narahat oluram, yazığım gəlir. Düşünürəm ki, bu cür hallar olmamalıdır. Uşaqların bu vəziyyətə düşməsinin əsas səbəbi valideynlik məsuliyyətidir. Valideynlər bu məsələdə daha diqqətli olmalıdırlar.

Təəssüf ki, bir çox ailədə valideynlər səhər tezdən uşaqları məktəbə yola salırlar və özləri də işə gedirlər. Onlar gün ərzində uşaqların kimlərlə dostluq etdiyini, harada və

necə vaxt keçirdiyini bilə bilmirlər. Bu da uşağın nəzarətsiz qalmasına səbəb olur. Uşaq yanlış mühitə düşə bilər, zərərli vərdişlərə meyl edə bilər.

Valideynlər bu məsələyə ciddi yanaşmalıdırlar. Övladlarının sosial çevrəsini, internetdə nələri izlədiyini, kimlərlə ünsiyyətdə olduğunu nəzarətdə saxlamalıdırlar. Tərbiyə və nəzarət yalnız məktəbin işi deyil, əsas məsuliyyət ailənin üzərinə düşür.

Buna görə düşünürəm ki, hər bir valideyn övladının gələcəyi üçün vaxt ayırmalı, onun daxili dünyasına maraq göstərməli və zərərli təsirlərdən qorumağa çalışmalıdır".

Ziya Hikmətoğlu

Tramp administrasiyası Los-Ancelesdəki etirazlara sanki ölkə müharibənin astanasındaymış kimi cavab verib. Bu, hələ konstitusiyə böhranı deyil, lakin narahatedici bir tendensiya var: Amerika artıq sabit ölkə deyil və hər gün daha da pisləşir. Tramp administrasiyasının Amerika küçələrində iğtişaşlar törətdiyini görməmək çətindir. Şənbə günü İmmiqrasiya və Gömrük Mühafizəsi tərəfindən edilən həbslərə qarşı etirazlar zorakılığa çevrildikdə, ABŞ administrasiyası sanki ölkə müharibənin astanasındaymış kimi cavab verdi. Zorakılıq qəbul edilməzdir. Vətəndaş itaətsizliyi hörmətə layiqdir, lakin zorakılıq həddindən artıqdır. Amma hələ ki, xoşbəxtlikdən, zorakılıq lokallaşdırılıb və ən əsası, federal və şəhər hakimiyyətlərinin vəziyyətə nəzarət etmək üçün kifayət qədər resursları var.

Ancaq bunu Tramp administrasiyasına deməyin. Onların ritorikası çox sərtləşib. Prezident Trampın ən yaxın məsləhətçilərindən biri və administrasiyanın immiqrasiya siyasətinin aparıcı memarı olan Stiven Miller sadəcə bir sözədən ibarət qısa mesaj yayımladı: "Üsyan".

Vitse-prezident Vens X-də yazıb: "İmmiqrasiya məhkəməsinə müzakirə olunan əsas texniki məsələlərdən biri Bayden administrasiyası dövründə ortaya çıxan sərhəd böhranının "işğal" kimi təsnif edilib-edilməməsidir". Bu bəyanat tonu təyin edib. O istəyir ki, məhkəmələr bizim "işğal"la üzləşdiyimizə inansınlar və hər hansı iğtişaş ona öz fikrini sübut etməyə kömək edəcək. "Beləliklə, indi", Vens davam edib, "ölkədə öz ölkələrinin bayrağını dalğalandıraraq hüquq-mühafizə orqanlarına hücum etməyə qanuni haqqı olmayan xarici vətəndaşlarımız var. Kaş bu vəziyyəti təsvir etmək üçün daha yaxşı bir sözümlərsəydi...".

Müdafiə Naziri Pete Hegseth X haqqında öz bəyanatını verərək,

ABŞ artıq sabit ölkə deyil...

Üsyan, etirazlar və iğtişaşlar bu ölkəni ağuşuna alıb

Müdafiə Nazirliyinin "DƏRHAL olaraq Los-Ancelesdə Federal hüquq-mühafizə orqanlarına dəstək vermək üçün Milli Qvardiyayı yerləşdirdiyini elan edib. Zorakılıq davam edərsə, Camp Pendletonda fəaliyyət göstərən dəniz piyadaları da səfərbər olunacaq. Onlar artıq yüksək hazırlıq vəziyyətindədirlər".

Tramp özünün Truth Social səhifəsində yazıb: "Əgər Kaliforniya qubernatoru Gavin Nyusam və LA meri Karen Bass öz işlərini edə bilmərsə və hamı bacara bilməyəcəklərini bilirsə, o zaman Federal Hökumət işə qarışsın bu QIYAN və TANMA problemini həll edilməli olduğu şəkildə həll edəcək!!!". Bu şənbə idi. Bazar günü gecə o, Truth Social-da yazdı ki, o, Los-Ancelesi miqrant istilasından xilas etmək və bu iğtişaşlara son qoymaq üçün lazım olan hər şeyi etmək üçün daxili təhlükəsizlik katibi Kristi Noem, müdafiə naziri Pit Heqset və baş prokuror Pam Bondiye rəhbərlik edib. Tramp Los-Ancelesə 2000 Milli Qvardiya əsgərinin göndərilməsini əmr edib. Nə Bass, nə də Newsom bu müdaxiləni istəmədilər. Kaliforniya ştatının iğtişaşları təbşinə idarə etmək üçün resursları var, lakin görünür, Tramp onlardan istifadə etmək imkanını rədd edib. Bazar günü gecə, Newsom rəsmi olaraq Trump administrasiyasından Milli Qvardiya qoşunlarının Los-Ancelesə qeyri-qanuni yerləşdirilməsini ləğv etməyi xahiş edib və bunu "dövlətin suverenliyinin ciddi şəkildə pozulması" adlandırdı.

Bununla belə, Tramp administrasiyasının hərəkətlərinə daha yaxından nəzər saldıqda onların həyəcanverici ritorikasına tam uyğun gəlmədiyini göstərir. Trump, hüquqi baxımdan əhəmiyyətli bir məqam olan Üsyan Aktına müraciət etmədən Milli Qvardiyayı yerləşdirib.

Corctaun Universitetinin hüquq professoru Stephen Vladeck Substack postunda Trampın "Birləşmiş Ştatlar hökumətinin nüfuzuna qarşı üsyan və ya üsyan təhlükəsi mövcud olduqda" prezidentə onları səfərbər etməyə icazə verən fərqli bir qanun əsasında Qvardiyayı Los-Ancelesə göndərdiyini yazıb. Bu qanuna əsasən, Milli Qvardiyanın qoşunları "üsyanı yatırmaq" səlahiyyətinə malikdir. Bununla belə, prezident Üsyan Aktına müraciət edərsə, ordunun sahib olacağı geniş ictimai asayiş səlahiyyətlərinə malik deyillər.

Vladeck qeyd etdiyi kimi, "Prezidentin şənbə gecəsi etdiyi heç bir şey, məsələn, bu federallaşdırılmış Milli Qvardiya qoşunlarına öz immiqrasiya reydlərini həyata keçirməyə; öz immiqrasiya həbslərini həyata keçirməyə icazə vermir". Bunun əvəzinə, Trampın əmri "2000 Kaliforniya Milli Qvardiyası əsgərinin yalnız müvafiq hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarını hücumdan qorumaq məqsədi ilə Los-Ancelesə göndərilməsini" tələb edir. Tramp administrasiyası son dərəcə sərt dildən istifadə edib. Onun indiyədək fəaliyyətləri daha məhdud olub.

Ancaq bu kiçik bir təsəllidir. Növbəti addım göz qabağındadır. Əgər administrasiya öz mülahizəsinə əsasən, bu ilk məhdud yerləşdirmənin kifayət etmədiyinə qərar verərsə, o, yüksələ bilər. "Üsyan!" və "İmmiqrantların işğalı!" artan hərbi nəzarəti əsaslandırmaq və bəlkə də üsyan haqqında qanuna müraciət etmək üçün istifadə ediləcək.

Daha əvvəl yazdığım kimi, Üsyan Aktı prezidentə iğtişaşları yatırmaq üçün on minlərlə qoşun yerləşdirmək üçün lazım olan bütün qanuni səlahiyyətləri verir. Trump, 2020-ci il iğtişaşlarını yatırmaq üçün daha çox güc tətbiq etmədiyi üçün açıq şəkildə təəssüflənib və müttəfiqlərinin onun ikinci müddətində Qiyam Aktını işə salmağı planlaşdırdığı bildirilir. Hörumçək toru əməliyyatına cavab tədbirləri yeni başlayıb: Ukrayna hərbi-sənə-

ye kompleksinin qalıqlarına uzun sürən silsilə dağıdıcı hücumlarla üzləşir.

Sual etməyə dəyər: Tramp etirazçıların əziyyət çəkməsini istəyir? Xatırladaq ki, Trampın keçmiş müdafiə naziri Mark Esper 2020-ci ildə Trampın Birləşmiş Qərargah Rəisləri Komitəsinin o zamankı sədri general Mark Milleydən "Onları sadəcə vura bilməzsən? Sadəcə ayaqlarından vur filan?". Esper şərhli həm təklif, həm də sual kimi qəbul edib.

Tramp və Newsom arasındakı gərginliyə də göz yummaq olmaz. Administrasiya Kaliforniyaya federal maliyyəni tamamilə kəsməyi düşünür və Newsom cavab olaraq federal vergiləri ödəməkdən imtina etməklə hədələyib. Qeyd edək ki, Kaliforniyalıları federal hökumətə ştatın federal maliyyədən aldığı vergidən daha çox vergi ödəyirlər. Konstitusiyə böhranı haqqında danışmaq hələ tezdir və hadisə dediyimiz şeyi müzakirə etmək bizi əsas şeydən - hadisənin özündən yayındıra bilər. Biz narahatedici tendensiyanın getdikcə daha çox əlamətlərini görürük: Amerika artıq sabit ölkə deyil və vəziyyət hər keçən gün daha da pisləşir.

V.VƏLİYEV

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bölgələrə səfərləri çərçivəsində bir sıra sosial və iqtisadi xarakterli obyektlərin açılışı davamlı xarakter daşıyır. Belə ki, xəstəxanalar, yeni yollar, xidmət mərkəzləri və s. istifadəyə verilir. Bölgələrdə yeni müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması işsizlik problemini aradan qaldırmaqla yanaşı, regionların malik olduğu potensialdan düzgün istifadə mexanizmlərini də üzə çıxarır. Dövlət başçısının tapşırıq və göstərişlərinə əsasən, son illərdə ölkəmizdə yollarının yenidən qurulması, mövcud yolların müasir səviyyəyə çatdırılması istiqamətində də çox mühüm layihələr icra olunub. Yeni yolötürücüləri, körpülər, tunellər, yerüstü və yeraltı piyada keçidləri inşa edilir.

Bu yaxınlarda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Quba rayonunun Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi (137 km)-Çiçi-Səbətler-Qənidərə-Sirt Çiçi-Təngəaltı avtomobil yolunun əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, yeddi min nəfər əhalinin yaşadığı 12 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi (137 km)-Çiçi-Səbətler-Qənidərə-Sirt Çiçi-Təngəaltı avtomobil yolunun əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 10 yanvar tarixli 445 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.19.21-ci yarım bəndində göstərilmiş məbləğin ilkin olaraq 1,5 milyon (bir milyon beş yüz min) manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılıb. İqtisadiyyat Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən avtomobil yolunun əsaslı təmirinin davam etdirilməsi üçün zəruri olan maliyyə vəsaitini Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi layihəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin bölgüsündə nəzərdə tutacaqdır.

Dövlət başçısının digər Sərəncamı isə "Qaraməryəm-İsmayılı-Şəki magistralını Oğuz rayonunun Calut, Mollalı, Yemişanlı, Dəymədərə, Tərkeş və Dəymədəğlı kəndləri ilə birləşdirən avtomobil yollarının əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında"dır. Sərəncama əsasən, Qaraməryəm-İsmayılı-Şəki magistralını dörd min nəfər əhalinin yaşadığı Calut, Mollalı, Yemişanlı, Dəymədərə, Tərkeş və Dəymədəğlı kəndləri ilə birləşdirən avtomobil yollarının əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 10 yanvar tarixli 445 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.19.21-ci yarım bəndində göstərilmiş məbləğin ilkin olaraq 1,5 milyon (bir milyon beş yüz min) manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılıb.

12 MİN NƏFƏR ƏHALİNİN YAŞADIĞI 13 YAŞAYIŞ MƏNTƏQƏSİNİ BİRLƏŞDİRƏN AVTOMOBİL YOLLARI ƏSASLI TƏMİR OLUNACAQ

Ölkəmizdə bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin davamı olaraq Prezident İlham Əliyev "Xaçmaz rayonunun Gəndob-Xaçmaz-Yalama-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi (28 km)-Köhnə Xaçmaz-Xaspoladoba-Gəncəli-Bəbəli-Əzizli-Əhmədoba-Müşviq-Müşkür-Hacıqazma-Hacıəhmədoba-Şərifoba-Qaracəlli-Xəzərli avtomobil yolunun əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalayıb.

12 min nəfər əhalinin yaşadığı 13 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Gəndob-Xaçmaz-Yalama-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi (28 km)-Köhnə Xaçmaz-Xaspoladoba-

Yol mədəniyyətdir, yol inkişafdır!

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə Xaçmazda yol tikintisinə 1,5 milyon manat ayrılıb

Gəncəli-Bəbəli-Əzizli-Əhmədoba-Müşviq-Müşkür-Hacıqazma-Hacıəhmədoba-Şərifoba-Qaracəlli-Xəzərli avtomobil yolunun əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 10 yanvar tarixli 445 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.19.21-ci yarım bəndində göstərilmiş məbləğin ilkin olaraq 1,5 milyon manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılıb.

Bu gün həqiqətən də, Azərbaycanın hər bir bölgəsi özünün yeni inkişaf mərhələsini yaşayır. İnkişaf və tərəqqi dövrünü yaşayan Azərbaycanda həyata keçirilən kompleks islahatlar, geniş quruculuq işləri və yaradılan güclü iqtisadiyyat ölkənin əsas inkişaf göstəriciləridir. İstər yeni sosial işə obyektlərinin, istərsə də digər infrastrukturların tikilməsi və yenilənməsi isə insanların sosial rifahının yüksəlişinə xidmət göstərir.

Dövlət başçısının göstəriş və tapşırıqları ilə reallaşan islahatlar bir daha təsdiqləyir ki, ölkəmizin gələcəyi, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, güzəranının yaxşılaşdırılması sahəsində atılan addımlar insanların xoşbəxt gələcəyinin təminatına yönəldilib.

NƏQLİYYAT SİSTEMİ TƏKMİLLƏŞDİRİLİR

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırıq və göstərişlərinə əsasən son illərdə ölkəmizdə yollarının yenidən qurulması, mövcud yolların müasir səviyyəyə çatdırılması istiqamətində çox mühüm layihələr icra olunub. Azərbaycanın regionlarında, paytaxt Bakıda yol-nəqliyyat infrastrukturunu müasirləşdirilir, avtomobil yolları şəbəkəsi yenidən qurulur. Yeni yolötürücüləri, körpülər, tunellər, yerüstü və yeraltı piyada keçidləri inşa edilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlar ölkədə yol infrastrukturunun təzələnməsini daha da sürətləndirir. Ölkənin istehsal və sənayenin bütün sahələrinin inkişafı birbaşa olaraq yol örtüyünün hansı vəziyyətdə olmasından asılıdır. "Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin məlum Sərəncamı Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi məqsədi daşıyır. İctimai nəqliyyatın əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi (yeni avtomobil yollarının tikintisi, müxtəlif səviyyəli yol qovşaqlarının inşası, avtobus və velosiped zolaqlarının çəkilməsi), alternativ nəqliyyat həllərinin (velosiped və kiçik elektrik nəqliyyat vasitələri) təş-

viqi, piyada hərəkətinin təşviqi, ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrindən istifadənin artırılması, yol hərəkəti təhlükəsizliyinin səviyyəsinin yüksəldilməsi kimi əhəmiyyətli məsələlər qeyd olunan Sərəncamda əsas məqsəd olaraq qarşıya qoyulub.

Sərəncama əsasən, "Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı" Bakı şəhərinin Baş Planına (2020-2040) uyğun olaraq, Bakı şəhərinin və ətraf ərazilərin nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsini, iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsini və insanların həyat keyfiyyətinin artırılmasını hədəfləyir. Dövlət Proqramı əhaliyə keyfiyyətli nəqliyyat xidmətləri göstərilməsi, ərazinin perspektiv inkişafı nəzərə alınmaqla yol hərəkətinin bütün iştirakçılarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, ümumi istifadədə olan nəqliyyat xidmətlərinin keyfiyyətinin, dayanıqlılığının və əlçatanlığının artırılması, həmçinin fərdi mobil nəqliyyat vasitələrinin, nəqliyyat və piyada infrastrukturundan istifadənin müasir tələblərə cavab verən səviyyədə təmin edilməsi və nəqliyyatda rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi prinsipləri əsasında hazırlanmışdır. Məqsəd nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulan Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə dayanıqlı nəqliyyat sisteminin qurulması, sərnişin mobilliyinin keyfiyyətinin artırılması və yol-nəqliyyat hadisələrinin, habelə ekologiyaya dəyən ziyanın həcmi azaldılması üçün zəruri tədbirlər görülməsidir.

Sərəncamda qeyd olunduğu kimi, Dövlət Proqramı çərçivəsində nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, ümumi istifadədə olan nəqliyyat növləri üzrə vahid ödəniş sisteminin tətbiqi və inteqrasiyası, rəqəmsal texnologiyalardan istifadə və innovativ həllərin tətbiqi əsas təminatçı amillər olaraq müəyyən edilmişdir. Dövlət Proqramının icrası Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsini, şəhərdaxili sıxlığın azaldılmasını və geniş nəqliyyat şəbəkəsinin qurulmasını təmin etməklə yanaşı, ictimai nəqliyyatdan istifadənin səmərəliliyini artıracaqdır. Son onilliklərdə iri şəhərlərin artan əhalisi və şəhərdaxili ərazilərdə məskunlaşanların çoxalması nəqliyyat sistemləri və mobilliklə bağlı yeni çağırışların ortaya çıxmasına səbəb olmuşdur.

20,8 MİN KM UZUNLUĞUNDA YENİ YOLLAR TİKİLİB

Qeyd edək ki, ölkədə son illər ərzində yol-nəqliyyat infrastrukturunu sahəsində əhəmiyyətli islahatlar həyata keçirilmişdir. Şəhər ərazisindəki yol şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi, yeni yol kəsişmələrinin və körpülərin tikilməsi, həmçinin tıxacların azaldılması məq-

sədilə müxtəlif layihələr icra edilmişdir. Bakıdakı əsas magistral yollarda təmir və bərpa işləri, habelə yol infrastrukturunun müasirləşdirilməsi yollarda nəqliyyat vasitələrinin artan sayına paralel olaraq aparılmaqdadır. Son 21 ildə Azərbaycan Respublikasında yol infrastrukturunun inkişafı sahəsində əsas nailiyyətlərdən biri ümumilikdə 20,8 min km uzunluğunda (o cümlədən 6,6 min km respublika əhəmiyyətli, 11,6 min km yerli əhəmiyyətli və 2,6 min km isə Bakı şəhərində) yeni yolların tikilməsi, yenidən qurulması və təmir olunmasıdır. Bundan əlavə, ümumi istifadədə və Bakı şəhərində olan avtomobil yollarında ümumilikdə 335 ədəd körpü və yol ötürücüsü tikilmiş, 56 ədəd təmir edilmiş, 163 ədəd yeraltı və yerüstü piyada keçidi və 45 ədəd tunel tikilmişdir.

Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ümumi uzunluğu 3,4 min km təşkil edən 44 avtomobil yolu layihəsi icra edilir ki, onlardan ümumilikdə 0,3 min km (6 layihə tamamilə, 1 layihə isə qismən) tikilib başa çatdırılmışdır. Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə mobilliyin artırılması və nəqliyyat axınının daha səmərəli idarə olunması məqsədilə 4 parklanma zonası üzrə 18 min parklanma yeri yaradılmışdır. Görülmüş işlər nəqliyyat vasitələrinin nizamlı şəkildə parklanmasını təmin etməklə, yollarda nəqliyyat sıxlığının azalmasına, eyni zamanda piyadalar üçün daha təhlükəsiz və rahat mühitin formalaşmasına xidmət edir. Bundan əlavə, beynəlxalq nəqliyyat əlaqələrinin təmin olunması üçün həyata keçirilən M-1 Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi yeni avtomobil yolu, M-2 Bakı-Ələt-Qazax-Gürcüstanla dövlət sərhədi avtomobil yolu, 6 M-3 Ələt-Astara-İran İslam Respublikası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolu, Şəki-Oğuz-Qəbələ və Füzuli-Şuşa (Zəfər yolu) kimi avtomobil yolu layihələri yüksək keyfiyyətli və təhlükəsiz hərəkət imkanları təqdim etməklə, həm yerli, həm də beynəlxalq tranzit daşımaqlarının sürətini artırmağa və yükdaşımaqların effektivliyini yüksəltməyə kömək etmişdir. Bakı şəhərində şəhərdaxili və şəhərdaxili sərnişin nəqliyyatını asanlaşdırmaq məqsədilə icra edilmiş Bakı dairəvi avtomobil yolu, Böyükşor-Pırşağı, Zügfülba-Hava Limanı, Hava Limanı-Mərdəkan-Suqulba, Böyükşor şosesi, Mərdəkan şosesi, H.Əliyev prospekti, Babək prospekti və 8 Noyabr prospekti layihələri şəhər və ətraf ərazilər arasındakı əlaqələri sürətləndirərək nəqliyyat infrastrukturunun gücləndirilməsinə töhfə vermiş, sərnişinlərin rahat və təhlükəsiz hərəkətinə imkan yaratmışdır. Yol infrastrukturunun qorunması və normalara uyğun olaraq nəqliyyat vasitələrinin oxuna düşən yükə nəzarət məqsədilə magistral yollarda elektron tərəzilər quraşdırılmışdır.

2004-cü ildən başlayaraq, Azərbaycanda regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkəmizin hər bir bölgəsində genişmiqyaslı quruculuq işləri aparılıb. Azərbaycan yeni inkişaf dövrünə qədəm qoyub. Cənab Prezidentin mətəmədi olaraq regionlara səfərləri, burada görülən işlərlə tanışlıq, eləcə də tapşırıq və göstərişlərin verməsi ölkəmizin simasının tamamilə dəyişməsinə səbəb olub.

Göründüyü kimi, həm sosial, həm infrastruktur sahələrində, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlər diqqəti cəkdir. Azərbaycanın hər bir bölgəsində yeni, müasir tələblərə cavab verən infrastruktur yaradılır, elektrik stansiyaları tikilir, qaz və su kəmərləri çəkilir, yollar salınır. İnfrastrukturun yeniləşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər eyni zamanda insanların rahatlığı, firavan yaşayışı üçün həyata keçirilən sosialyönümlü tədbirlərin mühüm tərkib hissəsidir. Bu günün realıqları bizə deməyə əsas verir ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müxtəlif sahələri əhatə edən sistemli, genişmiqyaslı və kompleks islahatlar reallaşdırılıb. Eyni zamanda, Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün yeni hədəflər və strateji prioritetlər müəyyənləşdirilib və lazımı addımlar davamlı olaraq atılır.

Zümrüd BAYRAMOVA

- Dünyada ilk qəlyan Hindistanda hazırlanıb. Sonra İran, ərəb ölkələri və Türkiyədə geniş istifadə olunmağa başlayıb. Türkiyədə qəlyan çəkmək ən qədim adətlər sırasına daxildir. Ölkəmizə necə gəlib?

- Artıq illərdir ki, bu sahədə fəaliyyət göstəririk - təxminən 23 ildir bu işlə məşğuluq. Əvvəllər bizim bir televiziya verilişimiz də olmuşdu. Hətta bir kanalımız da var idi. Kamil Zeynallı ilə birlikdə birgə veriliş hazırlamışdıq. O verilişdə biz qəlyan haqqında danışmışdıq. Bildirmişdik ki, qəlyan ilk dəfə Hindistanda yaranıb. Çox insanlar əvvəllər qəlyanı zərərli bir şey kimi başa düşürdülər. Amma əslində qəlyan elə bir anlayışdır ki, onun haqqında müxtəlif suallar ortaya çıxır. Sözü düz, qəlyanın Hindistanda yaranmasının səbəbləri var. O dövrdə Hindistanda müalicə üsulları mövcud idi. Qəlyanın da həmin dövrlərdə təbii otlardan və bezi kimyəvi vasitələrdən istifadə olunmaqla yaranmışdı. Daha sonra qəlyan Misirə, Ərəb ölkələrinə, oradan da Avropa ölkələrinə, eləcə də Azərbaycan və Rusiyaya yayılıb. Bu yayılmanın məqsədi insanları əmin etmək, onların hissələrinə təsir göstərmək idi. Qəlyanın özünəməxsus etirələri olurdu. Bu buxurlar əsasən şahların saraylarında istifadə olunurdu və qədim dövrlərdə xüsusi mənə daşıyırdı.

Qeyd etmək istərdim ki, qəlyanın yaranmasının səbəblərindən biri də müəyyən təbii aktiv maddələrin istifadəsi ilə bağlıdır. Bu maddələr insanda bir növ vərdiş formalaşdırır, amma bu vərdişlər xəstəlik səviyyəsində deyil, daha çox rahatlıq, müsbət təsir yaratmaq üçün yararlıdır. İnsanlar niyə bu vərdışı qazanır? Bəzən bu, müəyyən xəstəliklərin müalicəsində də istifadə olunur. Mən bu sahədə artıq 23 ildir fəaliyyət göstərirəm. Təkcə Azərbaycanda yox, Rusiyada, Türkiyədə, Londonda, Sankt-Peterburqda da bu işlə məşğul olmuşam. Hal-hazırda 37 diplomum, 62 sertifikatım var. Bunların heç biri zarafat deyil, bu işə həyatımı vermişəm, bu sahədə çox ciddi şəkildə çalışmışam. Qəlyanın bezi aromatik növləri var. Bu aromalar bəzən müəyyən xəstəliklərə - məsələn, astmaya çox xeyir verir. Mən bunun canlı şahidiyəm. Elə insanlar var ki, nəfəs almaqda çətinlik çəkir, amma bu aromatik maddələrin sayəsində daha rahat nəfəs ala bilirlər. Qeyd etməliyəm ki, qəlyanı tütünlərlə qarışdırmaq düzgün deyil. Çünki qəlyan tütün deyil. Əksinə, insanlar bəzən tütün istifadəsini tərgidib bu növ təbii aromatik vasitələrə keçməklə orqanizmlərinə daha az zərər verirlər.

- Son illər şəhərin bir çox restoran və PUB-larında bu tip elanlara tez-tez rast gəlmək olur: "Xanımlara qəlyan pulsuz", "Xanımlara içki pulsuz". Bəs bu elanların verilməsinə səbəb nədir? Burada məqsəd gender balansını qorumaqdır, yoxsa, qadınların hesabına restorana müştəri cəlb etmək?

- Biz bu sahədə illərdir fəaliyyət göstəririk. Sadəcə satış və reklam üçün deyil, əslində insanlara faydalı olmaq üçün. Bəli, bu gün bazarda çoxlu sayda "marketinq fəndləri", reklam kampaniyaları və endirimlərlə dolu təkliflər var. Amma məsələ ondadır ki, keyfiyyətlə yanaşı etibar da satılmalıdır. Çox vaxt xanımlar bizə müraciət edirlər. Deyirlər ki, bezi yerlərdə qəlyanın keyfiyyəti aşağıdır, bəzən ucuz, bəzən isə sadəcə "kampaniya xatirinə" pulsuz verilir. Amma bu, müştəriyə hörmət deyil. Müasir xanım bilir nə istəyir - keyfiyyətli, zərif və onun ehtiyacına uyğun məhsul. Halbuki, bu xanımlar istənilən xidməti ödəyəcək səviyyədedirlər. Onlara dəyər vermək, onları "kampaniyanın bir hissəsi" kimi deyil, xüsusi qonaq kimi qarşılamaq lazımdır. Bu səbəbdən biz təklif edirik: Yüksək keyfiyyətli qəlyan setləri - fərdi ya-

Siqaret, siqar, yoxsa qəlyan? - zərərlik dərəcəsi

Peşəkar qəlyançı Mirsadiq Hüseynovun SİA-ya müsahibəsini təqdim edirik:

naşma və zövqə uyğun seçim, qadınlara özəl konsept - sadəcə məhsul yox, bir təcürbə təqdim edən, etibar üzərində qurulmuş xidmət - illərin təcrübəsi və peşəkarlıqla. Bizim üçün bu iş sadəcə biznes deyil, missiyadır.

- Təəssüf ki, qəlyan və elektron siqaretlərin istifadə edənlər arasında məktəblilər də var. Bu sahəyə necə nəzarət olunmalıdır?

- Bugünkü gündə müştərilərimiz arasında elə gənclər var ki, az yaşlardan qəlyan çəkməyə maraqlanırlar. Bəziləri gəlib deyir: "Mənim 18 yaşım var, atamla və ya dostumla qəlyan çəkmək istəyirəm." Biz isə buna icazə vermirik. Niyə? Çünki yaş sadəcə rəqəm deyil. İnsan bu yaşda hələ tam formalaşmayıb və belə vərdişlərə başlaması onun sağlamlığına ciddi zərər verə bilər. Mən valideyn olaraq buna çox ciddi yanaşı-

ram. Mənim oğlum 19 yaşındadır, amma ona qəlyan çəkməyə icazə vermirəm. Çünki o, hələ oxumalıdır, öyrənməlidir, gələcəyini qurmalıdır. Qəlyan və ya bu kimi vərdişlər onu yolundan sapdırma bilər. Biz bu gün ən çox təhsilimizə önəm verməliyik. Təhsil bizim gələcəyimizdir. Əgər gənclərimiz təhsilə güc versələr, sağlam düşüncəli və uğurlu insanlar olarlar. Dində, cəmiyyətdə istirahətin öz yeri var, amma istirahət tədrisə mane olmamalıdır.

Tədris birinci yerdə gəlməlidir. Valideynlərimiz bu günə qədər bizim üçün necə çalışıblarsa, biz də onların izindən gedərək, öz övladlarımız üçün ən yaxşısını etməyə çalışmalıyıq. Onların gələcəyi, sağlamlığı, uğurlu karyeraları üçün düzgün addımlar atmalıyıq. Biz bu günə qədər öz məkanlarımızda gənclərin sağlamlığını və cəmiyyətin gələcəyini düşünərək konkret bir yaş həddi müəyyən etmişik. Bu yaş həddi 19 və yuxarıdır. Biz 18 yaşlı gənclərə qəlyan təqdim etmirik. Bəli, qanuni baxımdan 18 yaş yetkinlik yaşına çatmaq sayılır, amma biz məsələni sadəcə qanunla deyil, həm də mədəniyyət və məsuliyyət baxımından dəyərləndiririk. Çünki 18 yaşında bir insan hələ həyatın astanasında, təhsildə, formalaşma mərhələsindədir. Mən şəxsən valideyn olaraq düşünürəm ki, 18 yaşda qəlyan çəkmək heç bir gənc üçün doğru deyil. Ona görə də, minimum 19 yaş həddi qoymuşuq. Çünki məsələ təkcə yanındakı şəxsin yaşı deyil, ümumilikdə məsuliyyət və nümunə ilə bağlıdır. Biz çalışırıq ki,

həm gənclərimizin sağlamlığını qoruyaq, həm də cəmiyyətdə doğru nümunə formalaşdıraraq. Bu bizim təkcə iş prinsipimiz deyil, həm də vətəndaşlıq borcumuzdur. Gələcəyimizi qorumaq istəyiriksə, bu cür məsələlərdə ciddi olmalıyıq. Qəlyan içmək bir istirahət forması sayılsa da, o da öz yerində və öz yaşında olmalıdır.

- Sadəcə insanlar necə anlasın ki, qəlyan keyfiyyətli tütündən hazırlanıb, yoxsa ucuz məhsuldan?

- Ən birinci və ən vacib qayda odur ki, qəlyan və bu kimi məhsulların satış məntəqəsində yaş nəzarəti olmalıdır. Bizim əsas məsuliyyətimiz elə burada başlayır. Çünki bu gün bezi hallarda gənclər öz yaşlarını 18 kimi göstərərək, "yanımda böyüyümü gətirəcəm, qəlyanı birlikdə çəkəcəyik" deyərək bizi yaxınlaşırlar. Bəli, belə hallar olur və biz buna şahid olmuşuq. Hətta elə hallar var ki,

də sağlamlığa zərər riski artır. Məsələn, bizdə bəzən deyirlər ki, bu aparatın içində süd, su ilə qarışdırılır, tam daha fərqli olur. Amma bu, sadəcə mifdir. Suda südün qarışması, yaxud süni dadlandırma heç vaxt təbii meyvə tütünüün verdiyi aromanı əvəz edə bilməz. İstər-istəməz bu prosesdə həm keyfiyyət itir, həm də sağlamlıq üçün risk artır. Bu işin peşəkar tərəfi də var. Mən şəxsən İordaniyada - Aman şəhərində olmuşam. Orada bu işə çox ciddi yanaşırlar. Biz orada müxtəlif firmaların tütünlərinə baxırıq, dadlarını test edirik, keyfiyyətini yoxlayırıq. Hansı qarışımların daha uyğun, hansının isə zərərli ola biləcəyini analiz edirik. Çünki bu sahədə düzgün seçim çox vacibdir. Əgər biz bu sahədə irəliləmək istəyiriksə, istər satışda, istər təqdimatda, gərək insanlara keyfiyyətli, sağlamlığa minimum zərərli və düzgün şəkildə təqdim olunan məhsullar göstərək. Bu həm müştərinin məmnuniyyəti, həm də bi-

yaşlı bir adam gedib məhsulu alır və onu çöldə birbaşa 18 yaşını yeni keçmiş və ya hələ çatmamış gəncə verir. Bu isə artıq sadəcə qaydanın pozulması deyil, cəmiyyətə, gəncliyə zərər verməkdir. Bugünkü günün realığı budur: gənclər tədrisə bu zərərli vərdişlərə, xüsusilə də elektron qəlyan və siqaretlərə meyil göstərirlər. Təəssüf ki, bu halların çoxu təhsildən uzaqlaşma, diqqətin dağılması və fiziki-psixoloji problemlərlə nəticələnir. Ona görə də, biz deyirik: qəlyan yalnız məkan daxilində, nəzarət altında və yaş həddi uyğun olan şəxslərə təqdim edilməlidir.

Yaşına çatmayan gənclərin məkana buraxılmaması, onlara məhsul satılmaması qanunla yanaşı, mədəni məsuliyyətdir. Qəlyan bir mədəniyyət forması kimi dəyərləndirilsə, onun yeri və zamanı da düzgün müəyyən olunmalıdır. Gənclər bizim gələcəyimizdir. Biz onları qorumaqla gələcəyimizi qoruyuruq.

- Bəzən qəlyanı müxtəlif meyvələrin əsasında da hazırlayırlar. Ananas, alma, qarpızın tərkibində olur. Bəs bunun üstünlüyü nədir?

- Sözü açıq, bu, son vaxtlar bazarda keramikadan hazırlanmış qəlyanlar ucuz olmasına görə geniş yayılıb. Amma məsələ təkcə ucuzluq deyil. Əsas məsələ keyfiyyətdir. Baxın, meyvə əsaslı tütünlərin tamamı, aroması və keyfiyyəti xüsusi hazırlanmış qəlyan vasitəsilə düzgün çıxır. Bu sadəcə bir "çəkim" deyil, bu, aromanın, tütünüün dadının və təsirinin formalaşdığı prosesdir. Keramik qəlyanlar hər nə qədər ucuz olsa da, meyvə tütünüünün real dadını və keyfiyyətini tam ötürə bilmir. Nəticədə həm dad pozulur, həm

zəif etibarımız üçün vacibdir. Bəzən insanlar düşünür ki, qəlyanın keyfiyyəti yalnız tütünüün dadından asılıdır. Amma əslində bu prosesin çox vacib texniki detalları var. Biz bu sahədə müəyyən təcrübəyə əsaslanaraq deyə bilərik ki, qəlyanın keyfiyyətinə bir neçə amil birgə təsir edir: aparatın növü (məsələn, keramika), çəkilmə müddəti və ən önəmlisi kömür. Düzü, keramika qəlyanlar ucuz olduğu üçün son vaxtlar daha çox yayılıb. Amma keramika aparatlarda qəlyan tütünüünün çəkilmə müddəti daha uzun olmalıdır. Minimum 1 saat, bəzən 1 saat 20 dəqiqəyə qədər uzanır. Əgər bu normaya əməl olunmasa, həm dadı pozulur, həm də tütün zay olur. Meyvə əsaslı tütünlər - istər Fusion, istər Premium seriyalar bu cür çəkilmə rejiminə uyğun gəlməlidir. Onların dadını və aromatik keyfiyyətini ortaya çıxarmaq üçün kifayət qədər "sağlam" kütür lazımdır. Bu kütürlər xüsusilə diqqət tələb edir və onların fərqi birbaşa çəkim keyfiyyətində özünü göstərir. Amma gəlin ən vacib detallı unutmayaq: kömür.

Bu gün biz istəsək də, ən bahalı və keyfiyyətli tütünü seçsək də, əgər kömür keyfiyyətsizdirsə, o tütünüün heç bir dəyəri qalmır. Çünki kömür hər şeyi dəyişir: tütünüün dadını, çəkim prosesini, aromanı və istifadəsinin təəssüratını. Keyfiyyətsiz kömür qoxu verir, tez sönmür, bəzən tüstü əvəzinə baş ağrısı gətirir. Ona görə də, qəlyan mədəniyyətində peşəkarlıq sadəcə tütünü seçmək deyil, aparatın quruluşundan, kömürün keyfiyyətinə qədər bütün amilləri düzgün idarə etməkdir. Bu sahədə bilik və təcrübə əsasdır. Biz də çalışırıq ki, bu sahəyə hörmətlə və məsuliyyətlə yanaşaq.

Söylü Ağazadə

Baş nazir Nikol Paşinyanın özünə məxsus sosial şəbəkə hesabında Qurban Bayramı təbrikinin erməni cəmiyyətində, bütövlükdə haylar arasında rezonans doğurması başadüşülüdür. Bəli, məhz erməni baş nazirin belə bir təbrik yazmasını hayların əksəriyyətinin qətiyyətlə qəbul edə bilməmələrinin səbəbi də bəllidir və istənilən halda, müsəlman dünyasına, xüsusən də Türkiyəyə və Azərbaycana qarşı bu qədər nifrətin olması fonunda onların belə bir təbriki qəbul edə bilməmələri aydındır. Ümumilikdə, dünya ictimaiyyəti üçün aydın olmayan, daha dəqiq desək, maraqlı olan isə odur ki, bu qədər müddət ərzində niyə məhz indi Nikol Paşinyanın belə bir təbrik yazmasıdır. Maraqlıdır, bu qədər illər ərzində belə bir təbrik ağlına gəlməmişdi, yoxsa, yenə də manipulyasiya ritorikası ənənəsi yada düşüb?

Məscidlərimizin təhqir edilməsinə göz yuman, rəvac verən birinin təbriki manipulyasiya ritorikasıdır

Şübhəsiz ki, 44 günlük müharibədən öncə Nikolun ritorikasının tamamilə fərqli olduğunu təkcə biz yox, bütün dünya ictimaiyyəti unutmayıb. Hər halda, "Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə", deyərək onun sayıqladığı da hafizələrdən silinməyib. Yaxud, 2020-ci ilin yayında Tovuz döyüşlərinə Vovayeviçin rəvac verməsi də yaxşı yadda qalıb. Yəqin ki, məhz erməni baş nazirinin göz yumduğu, rəvac verdiyi həmin hadisələrin fonunda Polad Həşimov kimi bir generalın şəhid olması nə xalqımızın, nə də hümanizmə, sülhə, insanlığa dəyər verən istənilən dünya insanının yadından çıxa bilməz. İndi məhz bizə də, həmin insanları da belə bir sual maraqlandırır ki, görəsən, niyə həmin zamanlarda Nikol Paşinyan belə bir bayram təbriki yazmırdı? Axı bu bayramı müsəlman dünyası, Azərbaycan və Türkiyə əsrdə, onillikdə bir yox, ildə bir dəfə qeyd edir.

Bəlkə, Nikol Paşinyan onillər boyu ermənilər tərəfindən işğal altında saxlanılan Qarabağda, bizim ərazilərimizdə bizə məxsus olan məscidlərdə donuz saxlanılmasından da xəbərsiz olub? İndi təbrik yazdığı həmin o Qurban Bayramını qeyd edən müsəlmanların ibadət etdikləri, ən müqəddəs saydıqları məscidlərin zibilliyə çevrilməsini bir zaman seyr edən bir adamın yoxsa, vicdanı oyanıb? "Azərbaycan Respublikasını və Azərbaycan xalqını Qurban bayramı münasibətilə təbrik edirəm. Ölkələrimizə və xalqlarımıza sülh və firavanlıq arzulayıram", deyərək öz sosial şəbəkə hesabında yazan erməni baş nazirə həmin o məscidlərdə ermənilərin etdikləri "pislikləri" xatırlatmaq, zənn edirik ki, tamamilə yerinə düşür. Çünki bir xalqın, bəlli bir inanc sahibi olanların ən müqəddəs məkanını təhqir etməklə, belə bir təhqirə göz yummaqla, rəvac verməklə indi ünvanlanan təbrik heç də üst-üstə düşmür. Dərhal məntiqi olaraq, belə məlum olur ki, bu, sadəcə, təbrik yox, Paşinyana xas olan manipulyasiya ritorikasıdır...

Reallığı, manipulyasiyaları ortaya çıxaran məntiqi suallar...

Məntiqi suallar kifayət qədər çoxdur və bu suallar məsələnin əsl mahiyyətinin orataya çıxması üçün bəs edir. Hazırda erməni cəmiyyətinin özündə də Paşinyana məntiqi suallar ünvanlanır. Bizim həmin cəmiyyətin niyyəti, məqsədi, məramı ilə razılaşmaq kimi bir fikrimiz yoxdur, amma erməni baş nazirə ünvanladığı sualların məntiqi olması barədə mübahisə də etmirik, çünki həqiqətən də məntiqidir. Məsələn, haylar sual edirlər ki, Nikol Paşinyan nə zamandan dini məsələlərə önəm verən olub ki, indi lap elə müsəlmanlar yadına düşüb? Axı həqiqətən də onun məhz

Təbrik, yoxsa MANİPULYASIYA RİTORİKASI?

erməni kilsəsi ilə belə uzun zamandır ki, bir araya gələ bilmədiyi, ermənilərin özlərinin də inanclarına hörmətsizlik etdiyi bəllidir və bunun fonunda Vovayeviçin yadına müsəlmanlara xas olan bayramın düşməsinə heç haylar da başa düşə, qəbul edə bilmirlər. Bəli, başa düşə bilməməkdə də haqlıdırlar, çünki bunun adı təbrik yox, manipulyasiyadır.

Hazırda, daha dəqiq desək, Paşinyanla kilsə arasında olan qalmaqal erməni cəmiyyəti müzakirə etdiyi bir dövrdə "qəflətən" onun təbrik mesajı barədə haylar özləri də eşidəndə həqiqətən də "şok" yaşamış olublar. Doğrudur, bəzi müxalifət qüvvələri bu məsələyə öz prizmalarından yanaşırlar və bunu satqınlıq kimi qələmə verməklə, ictimai rəyə təsir etmək və onu "kənarlaşdırmağa", özlərinə yer eləməyə çalışırlar. Bizim onların fikirlərinə münasibət bildirmək kimi də bir niyyətimiz yoxdur, amma hayların bəzilərinin məhz Paşinyanın yadına indi müsəlman inancına məxsus olan bir bayramın düşməsinə başa düşə bilməmələri hardasa anlaşılandır. Sadəcə, anlaşılmayan odur ki, haylar axı onun manipulyator, avantürist olduğunu yaxşı bilirlər və 2018-ci ildən bu vaxta qədər kifayət qədər belə manipulyasiya ritorikası ilə rastlaşıblar və indi qətiyyətlə təəccüblənməməli idilər. Əksinə, bunun da bir manipulyasiya ritorikası olduğunu qəbul edərək, baş nazirlərinin kim olduğunu, yəni bir manipulyator olduğunu bir daha əmin olmaları lazım idi. Necə ki, bütövlükdə müsəlman dünyasında belə bir əminlik var və bu səbəbdən Vovayeviç cavabsız qalıb...

Erməni baş nazirin dini məsələlərə "münasibətinin" birbaşa

göstəricisi, təzahürü göz önündədir

Təbii ki, Nikol Paşinyanın Anna Akopyanla olan münasibətlərinin, xüsusən də onların ailələrinin nəinki rəsmi, heç kilsə nigahı belə olmadan qurulduğu barədə son zamanlar erməni cəmiyyətində olan spekulasiyalar da səbəbsiz deyil. Əgər səbəbsiz olsa idi bu zaman qədər də bu barədə haylar hay salardırlar indiki kimi. Amma görünən odur ki, məhz indi bu məqama toxunmalı olublar. Həqiqətən də maraqlıdır ki, niyə məhz indi bu barədə Ermənistan məxsus mətbuat səhifələri belə yazmalı olublar? Məgər həmin erməni mətbuatı bu vaxta qədər bilmirdimi Anna ilə Nikolun ailə münasibətlərinin nigahsız, xüsusən də kilsə nigahı olmadan qurulduğunu? Bilirdi. Xüsusən də məhz ermənilərə məxsus olan "Aykakan Jamanak" nəşrinin yaradıcısı Akopyan və eləcə də jurnalist olan Paşinyan barədə Ermənistan məxsus mətbuat səhifələrinin "ən kiçik detallar" barədə məlumatsız olması heç düşünüləcək, ağıla gələcək belə deyil. Bəs niyə indi bu barədə yazılır və indi rezonans doğurur? Yəqin ki, bunun diqqətçəkən olduğu mübahisə belə edilən deyil...

Sözsüz ki, haylar özləri də, onlara məxsus mətbuat səhifələri də bu məqama toxunmaqla "onlara lazım olan məsələləri" qabartmaq niyyəti güdüblər. Bəli, həqiqətən də erməni baş nazirinin ailəsi nə rəsmi, nə də kilsə nigahı olmadan qurulub, lakin bizim hansısa erməni ailəsini müzakirə etmək kimi bir fikrimiz əsla yoxdur, sadəcə, bu məqam özü də bəzi məntiqi nəticələr üçün lazımdır deyərək, toxunuruq. Məsələ burasındadır ki, erməni baş nazirin kilsə nigahının olmaması onun kilsəyə, dini məsələlərə "münasibətinin" birbaşa göstəricisi, təzahürüdür. Bu həm də o

deməkdir ki, Nikol təkcə son zamanlar belə kilsə əleyhinə olmayıb və onun lap əvvəldən erməni kilsəsinə, ümumilikdə, dini məsələlərə heç fikir vermək niyyəti də yox imiş. Əgər həqiqətən də Paşinyan dini məsələlərə "baş vuran" olsaydı, ilk əvvəl kilsə nigahı bağlayardı. Deməli, tamamilə haqlıyıq ki, onun belə bir marağı qətiyyətlə olmayıb. Ümumiyyətlə, nəinki kilsəyə, heç bir dini məsələlərə, bayramlara xoş münasibət bəsləməsi ilə bağlı bircə dəfə də olsa fakt, arqument yoxdur. İndi hardan peyda oldu belə bir istək ki, xristianları da yox, məhz müsəlmanları öz sosial şəbəkə hesabında da olsa, təbrik etməli, Azərbaycan və Türkiyə üçün təbrik ünvanlamalı oldu? Əlbəttə ki, ünvanlanan "təbrik" məsələnin görünən tərəfidir və onun görünməyən tərəfləri də var axı...

Sülhə mane olan şərtləri aradan qaldırıqdan sonra dedikləri təbii və məntiqi səslənə bilər

Artıq bəlli olur ki, Nikol Vovayeviç Paşinyan indi yenə də öz avantürasını işə salmaq qərarına gəlib. Bəlli olur ki, erməni baş nazir yenə də manipulyasiya etmək ənənəsini yada salıb. Amma bu dəfə bu ənənəsindən haylara qarşı istifadə etmək niyyətində deyil və elə ən böyük səhvi də bundadır. Məsələ burasındadır ki, xalqımız onun belə manipulyasiyasından, oyunbazlığından həm xəbərdardır, həm də haylardan fərqli olaraq, Azərbaycan xalqı heç zaman hansısa oyunlara alət olan xalq deyil. Paşinyan başa düşməlidir ki, onun belində çanta gəzdirərək və əlini sarıyaraq meydanlarda səsi tutulana qədər pafoslu şəkildə qışqırmaqla aldatdığı hay tayfası ilə bizi qarışıq sala bilməz. Onun necə populist olduğunu bildikdən sonra bayram təbriki də elə populizm nümunəsi kimi səslənir. Əgər həqiqətən də Nikol Paşinyan, öz qeyd etdiklərini, daha doğrusu, xalqlar arasında sülhü, əmin-amanlığı arzulayırsa, o zaman qarşıya qoyulan şərtləri yerinə yetirsin və sülh sazişini uzatmasın. Əgər həqiqətən də firavanlıq istəyirsə, o zaman ilk növbədə bizə məxsus olan ərazi iddialarına son qoyulması üçün konstitusiyaya dəyişikliklərə nail olsun və sülhə mane olan şərtləri aradan qaldırsın. Bax bundan sonra onun hansısa təbriki təbii və məntiqi səslənə bilər.

Inam Hacıyev

Qurtuluş günümüz - Zəfər günümüz!

Dünya azərbaycanlılarının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin respublikamıza 34 illik rəhbərliyi dövrü Azərbaycan tarixinə ən önəmli inkişaf mərhələsi kimi daxil olmuşdur. Ulu Öndərin istər sovetlər dönənində, istərsə də müstəqillik illərində Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə xalqın rifah halının yaxşılaşdırılması, respublikamızın tərəqqisinin təmin olunması və digər istiqamətlərdə tarixi əhəmiyyətə malik olan misilsiz işlər görülmüşdü. Etiraf olunmalıdır ki, Azərbaycan 1969-cu ilədək ciddi tənəzzül meylləri ilə üz-üzə idi. Bu tənəzzülün əsasında ayrı-ayrı sahələrdə idarəetmənin düzgün təşkil edilməməsi, o cümlədən mövcud potensialdan səmərəli istifadə olunmaması kimi səbəblər dururdu. 1969-cu ilin iyulunda Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbər seçilməsindən sonra bütün sahələrdə həyata keçirilən islahatlar, atılan addımlar respublikamızın inkişafını təmin edən əsas strateji amil oldu. Məhz Ulu Öndərin ilk dəfə siyasi hakimiyyətə gəldiyi gündən Azərbaycanın həqiqi inkişafı başladı.

Natiq Quluzadə
YAP Zəngilan rayon təşkilatının
sədri

Bu işlərə paralel olaraq, respublikamızda milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və dirçəldilməsi istiqamətində əhəmiyyətli tədbirlər görüldü. 1978-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ittifaq respublikaları arasında ilk olaraq məhz Azərbaycan SSR-nin Konstitusiyasına "Azərbaycan dili Azərbaycan SSR-nin rəsmi dövlət dilidir" maddəsi daxil edildi. Siyasi-ideoloji müstəvidə görülən işlər milli inkişaf və həmrəyliyimizin təmin olunması baxımından tarixi əhəmiyyətə malik addımlar idi. Həmçinin 1971-ci ildə Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Bakıda Cəməşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin yaradılması isə peşəkar milli hərbiçilərimizin yetişməsində mühüm amil oldu. Heydər Əliyevin bu uzaqgörən qərarı gələcəyə hesablanmışdı və müstəqil Azərbaycanın ordu quruculuğunda həmin lisey mühüm ciddi faktor oldu. Qeyd olunmalıdır ki, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə vuruşan Azərbaycan zabitlərinin bir qismi də məhz həmin liseyin yetirmələri oldu.

Müstəqil ölkəmizin bugünkü uğurlarının məhz Heydər Əliyev strategiyasının tətənəsi olduğu da danılmaz həqiqətdir. Lakin Ulu Öndərimizin Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısında olan ən böyük xidməti Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyası ilə bağlıdır. Çünki bu missiya yerinə yetirilmədən bu gün nə müstəqil Azərbaycan mövcud olmazdı, nə də hər hansı bir inkişafdan söhbət gedə bilməzdi. Ötən əsrin sonlarında yeni bərpa olunmuş müstəqilliyimizin ilk iki ili Azərbaycanın müasir tarixində hərc-mərclik, özbaşınalıq, kaos dövrü kimi xatırlanır. Həmin dövrdə respublikaya rəhbərlik edən şəxslər baş vermiş proseslərdən düzgün nəticə çıxara bilmirdilər. Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən davamlı işğalı, getdikcə gərginləşən siyasi vəziyyət, əhalinin gündən-günə ağırlaşan sosial durumu ölkəni bu bəlalardan xilas edə biləcək, xalqı öz arxasınca aparmağa qadir olacaq liderə ehtiyac olduğunu şərtləndirirdi. Cəmiyyətin bütün təbəqələri əmin idi ki, müstəqilliyini yenidən bərpa etmiş ölkəni düşüncə ağır və dözülməz vəziyyətdən çıxarmağa qadir yeganə şəxsiyyət məhz Heydər Əliyevdir. Xalqımız Heydər Əliyevin ətrafında sıx birləşməklə öz gələcək taleyini özü həll etmək niyyətində idi.

1993-cü ilin iyun ayının 15-də xalqın təkidi ilə respublikada siyasi hakimiyyətə qayıdan Ulu Öndər Heydər Əliyev Ali Sovetnin sədri seçilərək, dövlətçiliyimizi yox olmaq təhlükəsindən xilas etdi. Ölkə daxili siyasi böhrandan qurtuldu. Ümummilli Liderin dövlətçilik təcrübəsi, düzgün seçim strategiyası və bunun fonunda atdığı zəruri-məqsədyönlü addımlar sayəsində ölkəni məhvə doğru aparacaq dağıdıcı

proseslər mərhələli şəkildə aradan qaldırıldı. Az müddət sonra Prezident səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başlayan Ulu Öndər oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi yolu ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Ulu Öndər Heydər Əliyev ölkənin və xalqın ən ağır vaxtında hakimiyyətə gəlişi ilə tarixi bir missiyanı, Azərbaycanı, dövlətçiliyimizi, müstəqilliyimizi və milli ideologiyamızı daxili və xarici düşmənlərin caynağından özünün fitri istedadı, dərin zəkası, qətiyyəti, uzaqgörənliyi ilə qurtardı.

1993-cü ilin 15 iyun tarixi Azərbaycanın tənəzzüldən xilas olaraq tərəqqi yoluna çıxması, dünya miqyasında müstəqil siyasət həyata keçirən dövlət kimi tanınması, beynəlxalq aləmdə layiqli yerini tutması ilə səciyyələnir. Ulu Öndərin xalqımız və tariximiz qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri kəskin geosiyasi ziddiyyətlərin mövcud olduğu bir şəraitdə Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etməsində, ölkəmizi parçalanıb yox olmaq təhlükəsindən qurtarmasında idi. Dövlətçilik salnaməmizdə silinməz izlər qoymuş, azərbaycanlı olması ilə ömür boyu fəxr etmiş, milli qürur və iftixar mənbəyimiz olan Heydər Əliyev bütün dünyada Azərbaycanın rəmzi kimi qəbul edilir. Xalqımız Ulu Öndərin əziz xatirəsini həmişə uca tutur və minnətdarlıqla anır, yenidən hakimiyyətə gəldiyi günü Azərbaycan Respublikasının dövlət bayramı - Milli Qurtuluş Günü kimi qeyd edir.

Bir önəmli məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsinin davamı olan Yeni Azərbaycan Partiyasının 1992-ci ilin noyabrında Naxçıvanda yaradılması və Heydər Əliyevin partiya sədr seçilməsi faktiki olaraq Azərbaycanda müasir siyasi sistemin

yanarmasına səbəb olmuşdur. Çünki Yeni Azərbaycan Partiyası ovaxtki antimillilik iqtidara qarşı müxalifət kimi yaranmışdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması bütün Azərbaycanda böyük əks-səda vermişdir. Həmin vaxt ölkənin müxtəlif bölgələrindən partiya üzv olmaq istəyənlərin axını müşahidə edilirdi və qısa müddət ərzində Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsinə çevrildi.

Ulu Öndərin ən böyük arzusu Azərbaycanı bütöv görmək idi. Ümummilli Liderimizin bu vəsiyyətinə 2020-ci ildə əməl olundu. 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımız Ölkə Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Şanlı Ordumuz tərəfindən 44 günlük Vətən müharibəsində azad edildi. 2023-cü ilin sentyabr ayında keçirilmiş lokal xarakterli antiterror tədbirinin nəticəsi olaraq ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam bərpa edildi. Bununla da 30 il Azərbaycanı narahat edən Qarabağ problemi birdəfəlik öz həllini tapdı. Ümummilli Liderimizin arzuları 27 ildən sonra reallaşdı.

Bu gün cənab Prezident İlham Əliyev Azərbaycanı tarixi zəfərlər yolu ilə parlaq gələcəyə doğru inamla aparır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin inkişaf strategiyasını və siyasi kursunu müasir dövrün tələblərinə uyğun formatda inkişaf və davam etdirən dövlət başçımızın Şuşada, Laçında, Ağdamda, Füzulidə, Cəbrayılda, Zəngilanda, Qubadlıda, Kəlbəcərdə, Xocalıda, Ağdərədə və Xankəndidə şəxsən ucaldığı müqəddəs üçrəngli bayrağımız bu torpaqlarda əbədi olaraq əzəmətlə dalğalanacaq, ölkəmiz gələcəkdə daha parlaq uğur və qələbələri ilə bütün dünyanı hey-rətləndirməkdə davam edəcək.

Cəmiyyətimizdə bu problem hələ də geniş yayılıb: ərinin ailəsi gəlinin nə geyinəcəyinə və uşağı necə böyüdəcəyinə qarışır. Bu isə ailədaxili narazılıqlara, qadının özünü sıxışdırılmış hiss etməsinə və bəzən ailələrin dağılmasına gətirib çıxarır. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Ən çox rast gəlinən müdaxilələr:

Geyimlə bağlı:

- * "Bizim ailəyə yaraşmır bu geyim"
- * "Qayınata varkən belə geyinmək olmaz"
- * "Uşağın anasısan, ciddi geyinməlisən"
- * "El-oba nə deyər?"

Uşaq tərbiyəsi ilə bağlı:

- * "Uşağı qucağa öyrətmə"
- * "Yedizdirmə üsulun düzgün deyil"
- * "Psixologiya dedikləri boş şeydi"
- * "Biz necə böyütmüşükse, sən də elə et"

Nəticələr:

- * Gəlinin özünə inamı sarsılır
- * Ər-arvad münasibətləri soyuyur
- * Gəlin özünü ailəyə yad hiss edir
- * Uşaqlar iki fərqli tərbiyə arasında qalır

Ailəyə müdaxilə: Harada dayanmaq lazımdır?

artıq qarışmasıdır. Gənc ailələrdə bu, çox zaman valideynlər, qohumlar, hətta qonşular və dostlar tərəfindən baş verir.

Ən çox rast gəlinən müdaxilə formaları:

- * Valideynlərin ailə qərarlarına qarışması: nə vaxt uşaq sahibi olmaq, harada yaşamaq, kimlə görüşmək və s.
- * Maliyyə müstəqilliyinə təsir: "biz kömək edirik deyə, necə xərclediyyəni bilməliyik" yanaşması.
- * Həyat tərzinə müdaxilə: geyim, yemək, gündəlik rejim, ziyarətlər və ya dini ibadətlər barədə təzyiq və tənqidlər.
- * Hiss və münasibətləri yönləndirmə: "Sən çox güzəşt edirsən", "səni dəyərsiz bilir", "gərək belə etməyəydin" kimi manipulyativ ifadələr.

Nəticələri nələrdir?

- * Ər-arvad arasında güvən və birliliyə xələl gəlir
- * Gənc ailə özünü öz qərarlarını verməkdə aciz hiss edir
- * Valideynlərə qarşı qıcıq və soyuqluq yaranır
- * Gənclər arasında emosional uzaqlaşma baş verir
- * Ailə dağılmalarına qədər gedib çıxan konfliktlər və böhranlar yaranır

Niyə müdaxilə edirlər?

- * "Mən daha çox bilirəm" yanaşması
- * Valideynlərin övlad üzərindəki nəzarəti buraxmaq istəməməsi
- * Ailə dəyərlərinin yanlış şərh ("hər şeyə qarışmaq sevgi əlamətidir")
- * Cəmiyyətin "ağıllı qohum" modeli - hər şeyi məsləhət formasında yönləndirmək

Nə etməli? - Gənc ailə nəyi bilməlidir?

1. Sərhədləri aydınlaşdırın: Hörmət çərçivəsində, ailənizin qərarlarının sizə aid olduğunu bildirməyə açıq ünsiyyət qurun.
2. "Yox" deməyi öyrənin: Qarşı tərəfi incitmək niyyəti olmadan, lakin möhkəm şəkildə öz fikrinizi qoruyun.
3. Daxildə birliliyi qoruyun: Ər-arvad bir-birini müdafiə etməli, üçüncü tərəfin sözü münasibətə təsir etməməlidir.
4. Minnətdarlığı məsuliyyətə çevirməyin: Maliyyə və ya mənəvi dəstək aldığınız insanlara hesabat vermək məcburiyyətində deyilsiniz.
5. Zərurət olduqda dəstək alın: Ailə məsləhətçisi və ya psixoloqla bu müdaxilələrin münasibətlərə təsiri üzərində işləmək faydalı ola bilər.

Gənc ailələrin sağlam inkişafı üçün azadlıq, öz qərarlarını vermə haqqı və həmin qərarların nəticələrinə cavabdeh olmaq imkanı olduqca vacibdir. Müdaxilə niyyət etibarlı ilə yaxşı görünə bilər, nəticədə fərdi azadlıqları və münasibət dinamikasını zədələyir. Hər ailədə fikir ayrılığı ola bilər. Amma bu fərqliliklər zorla yox, anlayışla həll olunmalıdır. Kimsə kimsəni dəyişməyə çalışmaq əvəzinə, onu anlamağa çalışsa, münasibətlər daha güclü olar. Ailə bir mübarizə meydanı yox, güvən və hörmət üzərində qurulan bir yerdir. Qadın bu ailədə nəfəs ala bilmirsə, o ailə sadəcə formalılıqdan ibarətdir.

Ayşən Vəli

Əvəzolunmazdır, Amma Məcbur Deyil

Yaşlı nəsilin dedikləri tamamilə dəyərsiz deyil. Onlar bir çox şeyi görüb, bir çox çətinlikdən keçib. Amma bu o demək deyil ki, gəlin onların yolları ilə getməlidir.

Təcrübə necə paylaşılmalıdır?

- * "Mən belə etmişdim, sən necə düşünürsən?" deməklə
- * Özünü "təcrübə bankı" yox, "dost" kimi aparmaqla
- * Qarşıdakını dinləməklə
- Bir çox insan "sərhəd" sözünü soyuqluq kimi başa düşür. Amma əslində sərhəd - hörmətin bir formasıdır. Kim harada dayanmalı olduğunu biləndə münasibət daha sağlam olur.

"Bu uşaq bizim nəvəmizdir" - doğru, amma tərbiyə etmək ana-atanın haqqıdır

Gənc ailələrə müdaxilə olunması - cəmiyyətimizdə, xüsusilə də ənənəvi ailə modelinin güclü olduğu yerlərdə tez-tez rast gəlinən və çox vaxt "məsləhət", "yolgöstərmə" adı ilə təqdim edilən, amma nəticədə həmin ailənin müstəqilliyinə, münasibətlərinin sağlamlıq inkişafına mənfi təsir göstərən bir haldır.

Gənc ailələrə müdaxilə: niyyət yaxşı, təsir zərərli

Müdaxilə - bir insanın və ya qrupun başqa bir ailənin şəxsi münasibətlərinə, qərarlarına, gündəlik həyatına izinsiz və ya həddən

"Ən xeyirli kişi, ailəsinə qarşı ən mehriban və anlayışlı olandır."

Ərinin ailəsinin geyim və tərbiyə mövzusunda müdaxiləsi qayğı yox, sərhəd pozuntusudur. Bu kimi müdaxilələr azaldıqca ailədə sevgi, güvən və azadlıq artır. Ailələr, fərqli fikirlərə hörmət və dəstək üzərində qurulmalıdır ki, orada hər kəs özünü rahat və dəyərlili hiss etsin.

Gəlin gəlin gedir, bəs niyə bu qədər yüklə? Qız valideyn evindən çıxıb bir ailəyə gəlir - amma bu ailə əridir. "Bizim evimizə gəlib, bizim qaydalarla yaşamaqdır" düşüncəsi həm yanlış, həm də təhlükəlidir.

Gəlin ərinə gəlir. Bəli, bir ailənin üzvü olur, amma bu "öz fikri olmamalıdır" demək deyil. Ailə tək-cə qan bağından ibarət deyil. Hörmət, anlayış və sərhəd bilməklə bağlıdır.

Problemin kökü nədir?

- * Gəlin ailənin "gəlini" sayılır, fərd yox
- * Sanki yeni bir evə yox, komandaya daxil olub
- * Ər də bu vəziyyəti idarə etməyi bacarmır

Ər nə etməlidir?

- * Hər iki tərəfə hörmətlə, amma açıq danışmalıdır
- * Qarşısı alınmayan müdaxiləyə "dayan" deməlidir
- Ər susursa, bu tərəf tutmaq yox, məsuliyyətdən qaçmaq yox.
- "Biz necə böyütmüşükse" - Təcrübə

* Ailə daxili gərginlik artır

Bu niyə baş verir?

- * Patriarxal düşüncə: "Gəlin bizim ailəyə gəlib"
- * "Doğru" bildiyini zorla qəbul etdirmə istəyi
- * Qadının öz fikrinin olmasını hörmətsizlik saymaq
- * Ərin tərəf tutmaması

Nə etmək olar?

- Ər:
- * Ailəsinə hörmətlə, amma qəti şəkildə sərhəd qoymalı
- * Həyat yoldaşını müdafiə etməlidir

Gəlin:

- * Sakit, amma möhkəm mövqə tutmalı
- * Hisslərini açıq bildirməlidir

Qayınana/qayınata:

- * Niyətləri yaxşı olsa da, hər müdaxilə zərər verə bilər
- * Təcrübələrini məsləhət formasında bölüşməlidirlər

Dini baxış

İslamda ailə üzvlərinin bir-birinin hüquqlarına hörmət etməsi vacibdir. Həzrət Məhəmməd (s) buyurur:

Müxalifəti qara günə Əli Kərimli qoydu

Bugünkü realıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın dağıdıcı müxalifəti özünün tənəzzül dövrünü yaşayır. Yaxın günlərdə bu üzdənirəq müxalif təşkilatlar və onların satqın rəhbərləri tarixin arxivinə göndəriləcəklər. Bununla da siyasi arena daha bir neçə naqışlardan xilas olacaq.

Müxalifətdə olmaq dövlətə müxalifətçilik deyil, demokrasinin inkişafına, demokratik proseslərin sürətləndirilməsinə dəstək verilməsi müxalifət partiyalarının başlıca amalı və prinsipi olmalıdır. "Siyasi partiyalar haqqında qanuna" və digər qanunvericilik aktlarına görə də mövqeyindən asılı olmayaraq bütün siyasi partiyaların fəaliyyət istiqamətləri və hədəfləri açıq şəkildə göstərilib. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanın dağıdıcı müxalifəti qanunvericilik aktlarını pozmaqla yanaşı, ictimai maraqları və tələbləri də nəzərə almırlar. Fəaliyyətlərini yalnız dövlətçilik və milli maraqlara xələl gətirmək üzərindən öz şəxsi mənafehlərini təmin etməyə cəhdlər göstərir. Bu gün bütün dünya azərbaycanlıları ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlah Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın haqq sesini dünyaya çatdırmağa çalışır, Qarabağ iqtisadi ərazilərində ermənilərin törətdiyi vandalizm aktlarını sübut və dəlillərlə dünyada sülhün və təhlükəsizliyin tərəfdarı olan xalqların diqqətinə çatdırır, dağıdıcı müxalifət isə xarici qaranlıq dairələrlə birlə-

şib milli maraqlarımıza ziyan vurmağa cəhdlər edirlər. Bu cəhdlərin isə uğursuzluğa düşər olduğu açıq şəkildə görünür. Çünki hər kəs Əli Kərimlinin, Cəmil Həsənlinin, Müsavatın indiki və keçmiş başqanları İsa Qəmbərin və Arif Hacılinin və digərlərinin özlərinin müstəqil mövqelərinin olmadığını, daim xarici ağaların sifarişləri ilə hərəkət etdiklərini bilir. Ona görə də onların hayküyələrini "it hürər, karvan keçər" kimi dəyərləndirirlər.

Dağıdıcı müxalifətin həyat mənbəyi xaricdən verilən grantlardır

Dağıdıcı müxalif ünsürləri düşüncəsinə görə Azərbaycanda hər şey qara zolaqdan ibarətdir, hansısa bir uğur, qələbə mövcud deyil. Yəni, 30 il işğal altında olmuş torpaqlarımızın azad edilməsini görmək üçün gözləri kor, Azərbaycanın beynəlxalq reytinglər siyahısında öncül yerlərdə olması, adının hörmətlə çəkilməsini eşitmək üçün qulaqları kardır. Təbii ki, bu cür fəaliyyətlə cəmiyyətdə uğur qazanmaq və siyasi dəstək əldə etmək mümkün deyil. Necə ki, bunun acı nəticəsini müxalif partiyalar yaşamaqdadırlar. Ölkəmizdə keçirilən bütün seçkilərdə müxalifətin rüsvayçı məğlubiyyətlə üzleşməsi cəmiyyətin onlara vurduğu sərt şillədir, ən böyük cəzadır. Buna baxmayaraq, onlar seçkilərdə uğur qazana bilməmələrinin səbəblərini elmi-siyasi təhlilini aparmırlar. Ən azı papaqlarını qarşılarına qoyub, seçki məğlubiyyətinin səbəblərini müzakirə etmirlər. Bu da növbəti seçkilərdə onların ye-

nidən acınacaqlı məğlubiyyət yaşamalarına gətirib çıxarır. Fikir verilsə, bir daha aydın olar ki, AXCP, Müsavat, Milli Şura, Real və digər dağıdıcı müxalif partiyaları daim destruktiv fəaliyyətə üstünlük veriblər. Hər zaman milli maraqlarımız, dövlət və dövlətçiliyimizə qarşı əks-kampaniya aparıblar. Sentyabrın 1-də keçirilməsi planlaşdırılan parlament seçkilərinin yaxınlaşması ilə bu ünsürlərin separatçı fəaliyyətləri daha da aqressiv xarakter alıb. Demək olar ki, Əli Kərimli, Cəmil Həsəni və onların ətrafında fırlanan trollar bütün günü sosial şəbəkələrdə qarayaxma kampaniyası aparmaqla məşğuldurlar.

Cəmiyyət satqın müxalifətə nifrət edir

Xaricdəki antimillilə ünsürlərlə birlik nümayiş etdirən Azərbaycanın dağıdıcı müxalifəti hər cür çirkin vasitə və üsullardan istifadə etməklə ölkəmizin əldə etdiyi möhtəşəm işlər, uğurlu nailiyyətlər gözəndən salmağa çalışırlar. Araşdıranda məlum olur ki, onlara Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparmağa təhrik edən xarici maraqlı dairələrdir. AXCP, Milli Şura funksionerləri özlərinə bir sual vermirlər ki, bu dövlət onlara nə edib? Niyə xalqa düşmən kəsiliblər? Grant o qədərmi şirindir? Axı xarici maraqlı dairələrin sifarişləri əsasında dövlət maraqlarına qarşı çıxmaq onları cəmiyyət önündə gözəndən salır. Şübhə yoxdur bu suallar cavab vermək imkanları olsa, məsuliyyətləri artar və yanlış yoldan çəkinərlər. Görünən isə ondan ibarətdir ki, hələ uzun müddət

onlar yanlış yollarının yolçuları olacaqlar. Çünki üzərlərinə bir hərfini belə redaktə etmələri mümkün olmayan öhdəliklər götürüblər. Əgər cəsarətə gəlsələr, o zaman Əli Kərimlinin hansısa xarici maraqlı şəbəkə təmsilçisi ilə separat danışıqlarını əks etdirən səs yazısı üzə çıxar və bununla da ifşa olunar. Onsuz da vaxtaşırı olaraq Ə.Kərimlinin başının üstündə bir zaman işbirliyinə dair razılışma əldə edib, fəaliyyətə başladığı "dost"ları tərəfindən xəbərdarlıq xarakterli buludlar dolaşır. Xaricdəki antimillilə ünsürlərdən Qabil Məmmədovun, Trol Sadıqlının, Sevinc Osmanqızının Ə.Kərimliyə ünvanlanan hədə mesajları təsadüfi sayıla bilməz.

Bununla xarici maraqlı dairələrinin "boss"ları Ə.Kərimli ilə aralarında olan razılışmaya dair danışıqlarını və yazışmalarını antimillilə ünsürlər vasitəsi ilə ictimaiyyətə açıqlaya bilərlər. Bu digər faktlar önündə boynu tükəndən də incə olduğundan Ə.Kərimli tapşırıqları icra edir. Bu fəaliyyət nə qədər davam edəcəyini demək çətin olsa da, hər halda ortada olan fakt ondan ibarətdir ki, Ə.Kərimlinin sonu yaxınlaşır. Onun xilasını yalnız köhnüllü şəkildə Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına təslim olması ola bilər. Bu halda bağışlanması, ən azı yüngül cəza ilə uzun müddətli həbsdən qurtulmaq şansı ola bilər. Əks halda fəlakət onun qapısı önündədir. Müxtəlif yollarla xaricə qaçmaq cəhdi də baş tutmayacaq. Çünki Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları hər cür cinayətin qarşısını almağa və cinayətkarları məsuliyyətə cəlb etməyə ayıq-sayıqdır.

İLHAM ƏLİYEV

"Bakının ictimai nəqliyyat sistemində, xüsusilə yay aylarında ən çox narazılıq doğuran məsələlərdən biri avtobusların içərisinin istixana şəraitini xatırlatmasıdır. Sərnişinlər bəzən avtobuslarda sanki saunada oturmuş kimi hiss edirlər. Bu hal təkə narahatlıq yaratmaqla qalmır, eyni zamanda insanlar üçün sağlamlıq baxımından da ciddi risklər doğurur - xüsusən yaşlılar, uşaqlar və ürək-damar problemi olan şəxslər üçün". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, nəqliyyat eksperti Fərhad Eyyubov deyib. Onun sözlərinə görə, problemin əsas səbəblərindən biri kondisioner sistemlərinin işləməməsi və ya ümumiyyətlə olmamasıdır. Bir çox köhnə avtobus modellərində kondisioner sistemi quraşdırılmayıb: "Yeni model avtobuslarda isə bu sistemlər ya texniki nasazlıq səbəbindən işləmir, ya da sürücülər tərəfindən enerji və yanacaq sərfiyyatını azaltmaq məqsədilə ümumiyyətlə işə salınmır. Belə hallarda sərnişinlərin rahatlığı arxa plana keçir və nəticədə onlarla insan tərtində, havasız şəraitdə, bəzən otuz-qırxdəqiqətlik məsafəni dözmək məcburiyyətində qalır. Yay aylarında, xüsusilə səhər və axşam saatlarında avtobuslarda həddindən artıq sərnişin olur. Bu sıxlıq təkə fiziki narahatlıq deyil, eyni zamanda avtobusun içindəki temperaturun artmasına səbəb olur. Bir çox avtobusda pəncərələrin ya ümumiyyətlə açılmaması, ya da

Bakıda sərnişin sıklığını azaltmaq üçün nə etməli?

Nəqliyyat eksperti mühüm məqamlar barədə danışdı

çok az açılması səbəbilə hava dövrəni kifayət qədər olmur. Bu da istini daha da artırır və havasızlıq hissinə gücləndirir. Nəticədə sərnişinlər arasında halı pisləşən, ürəyi bulan və hətta avtobusu yarı yolda tərk etmək məcburiyyətində qalanlar olur.

Problemin digər səbəblərindən biri də avtobusların texniki xidmətinə və nəzarətə yetərincə diqqət yetirilməməsidir. Kondisioner sistemlərinin işlək vəziyyətdə olub-olmaması bəzən yoxlanılmır və ya bu, ikinci dərəcəli məsələ kimi qəbul olunur. Halbuki yayda kondisioner sistemi bir avtobus üçün dəbdəbə deyil, zərurətdir. Avtobusların istismara buraxılmadan əvvəl mütəmadi texniki baxışdan keçirilməsi,

kondisioner və havalandırma sistemlərinin işlək vəziyyətdə olduğunun yoxlanılması vacibdir. Bəzi hallarda kondisioner sistemləri işlək vəziyyətdə olsa belə, sürücülər onları işə salmaq istəmirlər. Bunun səbəbi əlavə yanacaq sərfi, batareyaya yüklənməsi və ya sadəcə şəxsi istəksizlik ola bilər. Bu da göstərir ki, sürücülər arasında maarifləndirmə işləri gücləndirilməlidir. Onlara sərnişin rahatlığının və təhlükəsizliyinin prioritet olduğu, texniki sistemlərin istifadə edilməsinin onların məsuliyyətinə daxil olduğu aydın şəkildə başa salınmalıdır.

Problemin həlli üçün ilk növbədə köhnə, kondisionersiz avtobuslar mərhələli şəkildə istifadədən çıxarılmalı və yerinə yeni, tam havalandırma sistemləri ilə təchiz edilmiş avtobuslar alınmalıdır. Bütün avtobuslara texniki xidmətin səmərəli və mütəmadi şəkildə göstərilməsi təmin olunmalıdır. İstismardan öncə kondisioner sistemləri yoxlanılmalıdır. Kondisioneri işə salmayan sürücülərə qarşı xəbərdarlıq və cəza mexanizmləri tətbiq edilməli, eyni zamanda sürücülərin bu sahədə maarifləndirilməsi va-

cıdır.

Sərnişin sıklığını azaltmaq üçün marşrut sayı artırılmalı və pik saatlarda daha geniş tutumlu avtobuslar xətə buraxılmalıdır. Bu həm istilik problemini azaldar, həm də sərnişin rahatlığını təmin edər.

Yekun olaraq demək olar ki, yay aylarında avtobusların istixana kimi olması sadəcə narahatlıq deyil, həm də ictimai sağlamlıq və insan hüquqları baxımından həll

olunmalı bir problemdir. Bu vəziyyətin qarşısını almaq üçün texniki, inzibati və maarifləndirici tədbirlər birgə görülməli, ictimai nəqliyyat sistemi sərnişinlərin rahatlığını prioritet hesab etməlidir. Ancaq bu zaman Bakının ictimai nəqliyyatı həm səmərəli, həm də insanalara hörmət edən bir sistemə çevrilə bilər".

Ziya Hikmətoğlu

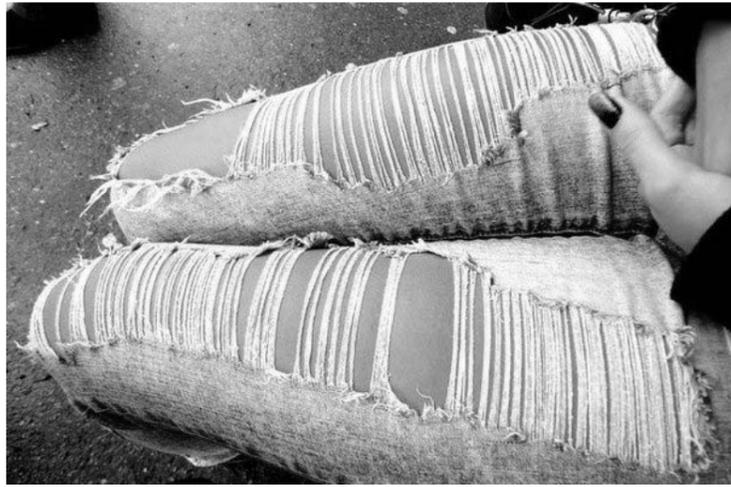
Dəbin diktəsi və ya moda manqurtluğu

Moda deyəndə hamımızın ağılına bir şey gəlir - trendlər, çeşidlər, say-sız-hesabsız geyimlər, hər ay yeni versiyası çıxan telefonlar, aramsız dəyişən ev dizaynı, texnoloji alətlər və daha nələr, nələr. Moda bir çoxunun həyat tərzini, bir çoxunun ayaq uydurmaq məcburiyyətində qaldığı vəziyyətdir. Hər il, hər ay, hər həftə dəyişən moda insanı özünə əsir edib desək, yanılmırıq. Əslində fərqi deyilik, amma moda bizi idarə edir. Xüsusilə sosial şəbəkələrin təsiri ilə bu idarəetmə təsirləri gün-gündən artır. İnsanlar istədikləri kimi geyinmək yerinə dəbin diqtəsi ilə geyinməyi üstün

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

tutur, özünü buna məcbur hesab edir. İnsanlara moda, dəb proqramları, instaqram fenomenlərinin vasitəsi ilə nə geyinməyi, necə geyinməyi təlqin edirlər. Beləcə, insan zamanla öz istəklərini, iradəsini itirir, özünü yalnız modanın ixtiyarına verir, nə təlqin edilirsə təkrarlayır, nə satılırsa alır, nə istehlak edəcəyini özü yox, moda dünyası qərar-

dadmayan kimsə varmı? Bəs yurmurtadan şokoladlı pudinq düzəltmək fikri necə? Güman ki, bunların hamısını siz də etmişiniz, ya da etmək istəmişiniz, çünki sizə bunu təlqin ediblər. Trend, moda, dəb budur - zorla istehlakçı yaratmaq, ona istədiyini etdirmək, aldırmaq.

Moda, dəb adı altında tarix boyunca qadınlar özünə zülüm edib. Ayaqlarını qəlibə salıb böyüməyini

yük və ucu kəskin iti olan sancaqla bərkidilirdi. Bu sancaq çox kişinin üz-gözünü yaralayır, gözüne girirdi. Bu haqda dövrün bədii ədəbiyyatında, mətbu orqanlarında da çox yazılırdı. Həmin dövrdə dünya modasında daş kimi bərk yaxalığı olan kişi köynəkləri də dəb idi, yaxalığı o qədər bərk olurdu ki, nəfəs almağı belə çətinləşdirirdi, bəzən o köynəkdə yuxuya getmək ölümə də səbəb olurdu.

Dəb bütün dövrlərdə cəlbedici olub. Elə indi də dəbə görə hər şeyini verməyə hazır olan, bütün de-

yar. Qarderobundakı geyimlər gözündən düşür, dünənədək bəyəndiyi sevimli köynəyi bu gün gözüne iyrənc görünür, fenomenlərin reklam etdiyi geyimlərə həsrətə baxır.

60-cı illərdə babalarımızın geyindiyi enli çiyinli, düz biçimli pəncəkər indi necə dəb oldu, xatırlayın. Yöndəmsiz biçilmiş, geyinənə eyninə ən az 3-4 ölçü böyük olan bu pəncəkərdən ölkədə geyinməyən qız-qadın qalmadı. İnsan eyninə yaraşanı geyinməkdən imtina edib içində üzdüyü, eynindən tökülüb itən, çox yox, 2-3 il əvvəl qətiyyətlə geyməkdən imtina etdiyi pəncəyi indi dəbdə deyər niyə geyinsin ki? Dəb olmasa idi eyni geyimi qarderobuna daxil edərdimi? Əlbəttə ki, yox. Dəb üçün öz ideallarından, standartlarından, kriteriyalarından imtina edir. Xatırlayın, ötən il islaq görüntülə cinslər necə dəb olmuşdu? Şalvarın ağ hissəsi islanmış effekti ilə istehsal edilmişdi, sanki geyinən insan altını isladıb. Normaldır bu dəb? Amma normallaşdırmağa çalışdılar. Beləcə, insan özü də fərqi olmadan dəbin kö-

dartılıb gicgaha tikildi. Son günlərin ən çox müzakirə edilən göz rəngi dəyişdirilmə əməliyyatlarını düşüncün, insan simasında qalıcı olaraq birçə göz rəngləri dəyişə bilmirdi, indi onun da çarəsinə baxırlar. Hamısı ilin dəbi, dövrün trendi olduğu üçün edilir. Diqqət edin, bu il yolka kimi dik duran qaşlar necə dəb oldu? Qaşları xüsusi sabitləyici ilə dikinə darayıb tükləri nümayişə qaldıranlar da bunu moda üçün edir. Halbuki, bu dəb yarananadək qaş tüklərinin öz nizamından çıxan hissələri qaçı ilə kəsilirdi ki, səliqəli görünüş pozulmasın.

Bir də var texnoloji dəb. Bizi özünə əsir edən ən gəlirli dəb tələsi elə texnoloji yeniliklərdir. Texnologiya o qədər sürətlə inkişaf edir ki, bəzən özümüz də onun sürətinə yetişə bilmirik. Ən son modelini aldığımız telefonun menyusunu öyrənməmiş yeni versiyası satışa çıxarılır, "dəbdir" deyib onu almağa fokuslanırıq. Məşhur markanın telefonunu almağa, onu əlimizdə tutmağa özümüzü o qədər kökləmişik ki, vətəncəsinə işləyib alın tərimizi 2 il ona ödəməyə hazırıq. Sosial şəbəkələrdə "iPhone 16"-nın satışları olan mağazaların önündəki növbələrlə bağlı paylaşımaları hamı görür. Əlindəki versiyadan demək olar ki fərqlənməyən yeni versiyaya ödəyəcəyi məbləği əziyyətlə qazananlar da az deyil onların arasında. Sizcə, bu normal haldır? 2 ay əvvəl son versiyasını aldığımız televizorumuz yeni versiyası çıxan kimi gözümüzüzdən düşür, elə televizor qiymətinə aldığımız qulaqlığımız da 2-3 ay sonra bizə köhnə, yararsız gəlir, yeni versiyanı almaq üçün dəridən-qabıqdan çıxırıq. Bu texnoloji yarışın, dəblə ayaqlaşmağın fonunda həyatımız, sağlamlığımız əlimizdən gedir, evdən işə, işdən evə gedib gələn, əlində son model telefonu, qulağında bahalı qulaqlığı olan texno-könlədən başqa bir şey olmurduq. Beləcə, dəb bizi özünə kölə edir, bizi idarə edir. Bu bir növ manqurtluqdur. Manqurtluğun nə olduğunu da hamı bilir.

laşdırır. Dünənə qədər geyinmək istəmədiyini bu gün geyinirsə, deməli, idarə edilmək onun xoşuna gəlir.

Təbii ki, dəb dediyimiz sərhədsiz anlayış yalnız geyimlə məhdudlaşmır. Bizə dəb, moda adı altında ehtiyacımız olmayan hər şeyi sata bilirlər, sevmədiyimiz musiqini dinlədə bilirlər, bəyənmədiyimiz yeməyi yedirə bilirlər. Elə bilirsiniz sosial şəbəkə trendləri boşuna gündəmə gəlir? İçinə pendir doldurulmuş bibər turşusunu yeməyən qaldı? Yaxud, Dubay şokoladını

dayandıranlar da bunu moda üçün edib, belini korsetlə sıxıb orqanlarına zərər verən də. Keçən əsrin əvvəllərində Bakıda qadınlar saç dəbi uğruna zərər görə, zərər verə bilirdi. Qadınlar saçlarını yığanda topuz qabarıq olsun deyər saçın altına banka qoyurdu. O dövrün ictimai nəqliyyatı olan konkada bashabas olanda çox qadının başında banka sınıb, yaralanıb, hətta qanaxmadan ölən də olub. Dövrün kişiləri konkada uzun saçlı pariki olan və şlyapalı qadınlardan da uzaq durmağa çalışmış. Çünki o şlyapa parikə bö-

yələrindən keçməyə razı olan insanlar var. Başqalarının yaşadığı həyatı yaşamaq arzusunda olan, geyindiyini geyinmək istəyən insanları da tarix yetişdirir. Sosial şəbəkə ulduzlarının, fenomenlərin gətirdiyi yerə getmək istəyir insanlar, onun yediyyindən yemək, geydiyindən geymək istəyir. İnsanlar öz həyatını yaşamaqdan imtina edib başqasının həyatını yaşamaq istə-

ləsi halına düşür.

Estetik əməliyyatları düşünün, onu da dəblə bu qədər kütləviləşdirdilər. Qətiyyətlə əhtiyacı olmayan insanları diqtə ilə dəyişməyə məcbur etdilər. Normal burunlar kəsildi, allahın qələmlə xüsus çəkdiyi o qonçə dodaqlar şar kimi üfürüldü, o al yanaqlar rəndələndi, yumru çənələr itiləndi, gözler

Lalə Mehralı

DIQQƏT: Bağçalarda uşaqların tez-tez xəstələnməsi bu səbəbdəndir...

Həkim mühüm məqamlara aydınlıq gətirdi

"Uşaqların bağçaya başladığı ilk dövrlərdə tez-tez xəstələnməsi valideynlərin ən çox rastlaşdığı və narahatlıq keçirdiyi hallardan biridir. Bu vəziyyətin səbəbləri müxtəlif olsa da, əsasən uşağın immun sisteminin inkişaf mərhələsində olması ilə bağlıdır. Pediatri olaraq bu barədə ətraflı məlumat vermək və düzgün yanaşmanı göstərmək vacibdir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında pediatri Səbinə Məmmədova deyib. Səbinə Məmmədova sözlərinə belə davam edib: "Təbii bir proses: İmmunitet sisteminin təlimi

Bağçaya başlayan uşaq ilk dəfə olaraq ailə mühitindən kənarında, fərqli mikrobların olduğu bir məkanda fəaliyyət göstərməyə başlayır. Uşağın immun sistemi bu yeni virus və bakteriyalarla tanış olur və onlara qarşı mübarizə aparmağı öyrənir. Bu təmaslar nəticəsində qızdırma, öskürək, burun axması kimi infeksiya əlamətləri ortaya çıxsada, bu, uşağın immun sisteminin təbii olaraq möhkəmlənməsi deməkdir.

Əsas səbəblər:

1. Zəif gigiyena vərdişləri

Uşaqlar tez-tez əllərini yumağı unudurlar, ağızlarını əllə tutur, oyuncaqları bir-biri ilə bölüşürlər. Bu cür davranışlar infeksiyanın asanlıqla yayılmasına səbəb olur.

2. Yaxın fiziki təmas

Kiçik yaşlı uşaqlar oyun zamanı sıx ünsiyyətdə olur, bir-birinə toxunur, qucaqlaşır, bəzən eyni stəkan və ya qaşıqdan istifadə edirlər. Bu cür fiziki təmas virusların ötürülməsi üçün əlverişli şərait yaradır.

3. Bağcanın havalandırma və sanitariya vəziyyəti

Bağcanın qapalı, havasız və səliqəsiz olması infeksiyaların daha tez yayılmasına səbəb olur. Otaqların mütəmadi havalandırılması, oyuncaqların dezinfeksiya edilməməsi xəstəliklərin qarşısının alınmasını çətinləşdirir.

4. Valideyn məsuliyyətsizliyi

Bəzən valideynlər uşaqlarını xəstə olduqları halda da bağçaya göndərirlər. Bu, həm uşağın öz sağalma prosesini gecikdirir, həm də digər uşaqlar üçün təhlükə yaradır.

5. Psixoloji stres və adaptasiya dövrü

Bağçaya yeni başlayan uşaq üçün ailədən ayrılmaq, yeni insanlara və qaydalara uyğunlaşmaq psixoloji stres yaradır. Bu stress immun sisteminə zərər verərək xəstəliklərə yol açır.

Pediatriğin tövsiyələri:

Uşağı bağçaya göndərmədən öncə onun immunitetini gücləndirəcək sağlam və balanslı qidalanmasına diqqət yetirin. Uşaq gündəlik C vitamini, təzə meyvə-tərəvəz və təmiz su qəbul etməlidir. Yuxu rejiminə riayət olun - uşağın hər gün kifayət qədər yatması onun orqanizmini gücləndirir. Bağçaya gedən uşağın əllərini yuma, ağız-burun gigiyenası və şəxsi əşyaların istifadəsi kimi sadə qaydalarla tanış olması vacibdir. Doğru yanaşma, düzgün qidalanma və gigiyena qaydalarına riayət etməklə bu dövrü daha yüngül və təhlükəsiz keçmək mümkündür. Uşaqların sağlam böyüməsi üçün həm ailənin, həm də bağça heyətinin birgə məsuliyyəti olduqca vacibdir".

Ayşən Vəli

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Lənkəranda 8 yaşlı uşağı avtomobil vurub

Lənkəran rayonunda avtomobil 8 yaşlı uşağı vurub. SİA xəbər verir ki, hadisə Lənkəran şəhərində qeydə alınıb. Məlumatla görə, avtomobil 2017-ci il təvəllüdü Rüşeyya Ramal qızı Şərifovanı vurub. Yaralı Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

"Apteklərdə adətən satışı qadağan olunmuş və ya yalnız xüsusi qaydalar əsasında verilən dərmanlar olur". Bunu SİA-ya açıqlamasında professor-ekspert Adil Qeybullayev deyib. Onun sözlərinə görə, bunlar əsasən psixotrop preparatlardır: "Hətta bəzi antihistamin preparatları da bu qaydaya aiddir. Təəssüflərsən ki, bəzi dərman preparatları - məsələn, dimedrol - adi satışda ola bilər, bəzən apteklər tərəfindən verilir. Halbuki bununla bağlı konkret və vahid qaydalar mövcud olmalıdır. Aydın şəkildə müəyyənləşdirilməlidir ki, hansı dərman preparatları yalnız xüsusi reseptlə verilməlidir, hansıları isə açıq satışda olmalıdır. Ehtimal etmək olar ki, bu sahədə müəyyən qaydalar mövcuddur, lakin onlar ictimaiyyətə daha geniş şəkildə təbliğ edilməlidir.

Bəzi dərmanların yalnız xəstəxana tərəfindən verilən reseptlər əsasında, həm tibb müəssisəsinin möhürü, həm də həkim imzası ilə təchiz olunaraq satılması məntiqlidir. Bu, xüsusilə psixotrop preparatların nəzarətsiz istifadəsinin qarşısını almaq baxımından vacibdir. Lakin bu cür dərmanlardan başqa,

Dərmanların reseptlə satılması niyə vacibdir?

digər dərman preparatlarının isə - əgər aptekdə mövcuddursa - açıq şəkildə satışı təmin olunmalıdır. Mən isə hesab edirəm ki, antibiotiklər və digər güclü təsire malik dərmanlar yalnız resept əsasında satılmalıdır. Yalnız parasetamol, aspirin və ibuprofen kimi ümumi istifadədə olan, nisbətən təhlükəsiz preparatlar istisna olmaqla, bütün digər dərmanların reseptlə satılması məqsəduyğundur. Digər bir mühüm məsələ - antibiotiklərin ev şəraitində istifadəsi və ya iynə şəklində evdə vurulması - qəti şəkildə qada-

ğan edilməlidir. Belə müalicələr yalnız həkim nəzarətində və xəstəxana şəraitində həyata keçirilməlidir. Bu sahədə konkret və icbari qaydalar tətbiq olunmalıdır.

Dünyanın sivil ölkələrində necə qaydalar mövcuddursa, bizdə də eyni qaydalar tətbiq edilməlidir. Bəzən müəyyən dərman preparatlarının apteklərdə olmaması, onları ölkəyə gətirən idxalçı firmalarla bağlı yaranan fasilələrlə əlaqəli olur. Lakin bu hallarda da firmalar məsuliyyət daşımalıdır. Onlar dərmanların fasiləsiz idxalını və satışını təmin etməlidirlər, əgər bu öhdəliyi kommersiya müqaviləsi ilə üzərlərinə götürüblərsə. Hazırda dərman bazarında müəyyən narahatlıqlar mövcuddur və bu sahə tənzimlənməlidir. Qiymət artımı, dərmanların tapılmaması, satış qaydalarındakı qeyri-müəyyənlik - bütün bu məsələlərin hər biri dövlət tərəfindən tənzimlənərək öz həllini tapmalıdır".

Günəl Rəşadqızı

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.**

Şəhadətname: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000